

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Motiv technologií v současném Večerníčku
(kvantitativní a kvalitativní analýza)**

Michaela Obstová

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Korda, Ph.D.

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Motiv technologií v současném Večerníčku (kvantitativní a kvalitativní analýza)* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování Mgr. Jakubu Kordovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Děkuji rodině a přátelům za psychickou podporu při zpracování celé práce a speciálně Bc. Lucii Frydrychové a Michaele Všetečkové za trpělivé krácení mých nekonečných souvětí.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vyhodnocení literatury a pramenů.....	9
1.1. LITERATURA	9
1.2. PRAMENY	12
2. Metodologie analýzy večerníčkových titulů	15
2.1. ČASOVÝ RÁMEC.....	15
2.2. KVANTITATIVNÍ ANALÝZA	16
2.3. DEFINICE MOTIVU A VEČERNÍČKOVÝCH TITULŮ.....	17
2.4. KVANTITATIVNÍ ANALÝZA – KATEGORIZACE A INTERPRETACE	17
2.5. EDUKACE SKRZE MOTIVY VE VEČERNÍČKU	19
2.6. DALŠÍ RIZIKA POHLEDU NA INTERPRETACI.....	19
3. Teoretická část - Co je to večerníček	21
3.1. VEČERNÍČEK JAKO OZNAČENÍ ŽÁNRU	21
3.1.1 VEČERNÍČEK JAKO ŽÁNŘ TELEVIZNÍ POHÁDKY	23
3.2. VEČERNÍČEK JAKO FORMÁT	25
3.2.1. VEČERNÍČKOVÉ SERIÁLY/SÉRIE	26
3.3. CÍLOVÁ SKUPINA VEČERNÍČKU	27
3.4. DEFINICE POŘADU VEČERNÍČEK	29
4. Analýza motivů ve večerníčkových titulech zkoumaného období.....	30
4.1. PRŮBĚH VÝZKUMU A DOSTUPNOST ZDROJŮ.....	30
4.2. POČET VEČERNÍČKŮ OBSAHUJÍCÍCH ZKOUMANÝ MOTIV	31
4.2.1. ČASOVÁ PROMĚNLIVOST	31
4.3. JAKÉ DRUHY MOTIVŮ SE VE ZKOUMANÝCH TITULECH VYSKYTUJÍ.....	33
4.3.1. KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE DIGITALIZOVANÝCH MÉDIÍ	34
4.3.2. NEKOMUNIKAČNÍ MODERNÍ TECHNOLOGIE	36
4.4. JAK JSOU MOTIVY VYUŽITY PRO ROZVOJ NARACE?	40
4.4.1. NARACE U VEČERNÍČKU	40
4.4.2. PASIVNÍ MOTIVY - NARACI NEPOSUNUJÍ.....	40
4.4.3. AKTIVNÍ MOTIVY.....	41
4.5. JAKÝ VÝZNAM MÁ VYUŽITÍ TECHNOLOGIE?	43

4.5.1. UKÁZKA MODERNÍHO VYBAVENÍ PROSTŘEDÍ, BEZ ZAUJETÍ HRDINY	43
4.5.2. PROSTŘEDEK (VÝCHOVNÉ) ZÁBAVY PRO HRDINU.....	44
4.5.3. PROSTŘEDEK VZDĚLÁVÁNÍ HRDINY	45
4.5.4. PROSTŘEDEK PRO KOMUNIKACI MEZI HRDINY	45
4.5.5. NÁSTROJ URČENÝ PRO VÝKON POVOLÁNÍ.....	46
4.5.6. OSTATNÍ PŘÍPADY	47
4.6 MAJÍ MOTIVY CÍLENÝ HODNOTÍCÍ ZÁMĚR?.....	48
4.6.1 POZITIVNÍ HODNOTÍCÍ ZÁMĚR	48
4.6.2. NEGATIVNÍ HODNOTÍCÍ ZÁMĚR.....	49
4.6.3. MOTIVY S NEUTRÁLNÍM ZÁMĚREM	50
Závěr	51
Seznam literatury a pramenů	54
Seznam příloh.....	59

Úvod

Večerníček, pořad na dobrou noc, je ověnčený nejrůznějšími obdivnými přívlastky – „Nejslavnější televizní pořad u nás“¹, „Fenomén Večerníček“² nebo „nejoblíbenější pořad“³. Často je považován jako „značka tradice a kvality dětského vysílání“⁴. Tato označení kolují o tradičním formátu už pár desítek let. Je to ale dnes stejné? Co se divákovi vybaví po zmínění večerníčkového tématu, *Žízaláci*, *Jak to chodí u hrochů*, *Matyllda*? Většinou to totiž budou spíše *Pohádky z mechu a kapradí* nebo *Maxipes Fík*.

Ani odbornou veřejnost nové tituly příliš nezajímají a jsou k nim spíše kritičtí. Klesající popularitu reflektuje v bakalářské práci Aneta Hronová: „Po pádu socialismu už nebyla slavná éra večerníčkovské tvorby nikdy obnovena. Přesto vznikají i nové formáty (...). Počet nových seriálů a často i jejich popularita je ale oproti době před rokem 1989 spíše zanedbatelný.“⁵ Nejvíce se večerníčkem zabývají práce z historického hlediska, kde se lze mnohokrát dozvědět podobnou informaci o vzniku pořadu a většinou se po roku 2000 informace smršťují na zkratkovitá hodnocení jejich úpadku. Nebo se výzkumy soustředí na pedagogické hledisko, zkoumání prvků dobra a zla v postavách nebo situacích, působení na dětského diváka – a opět jako na modelové tituly odkazují na ty z 60. let.

¹ KŠAJTOVÁ, Marie a Irena POVEJŠILOVÁ. *Velký příběh Večerníčku: historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás*. Praha: Albatros, 2005. Albatros Plus. ISBN 80-00-01664-8.

² *Fenomén Večerníček*. [televizní dokument]. Česká republika, ČT, 2005. ČT2, 20. 11. 2005.

³ HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

⁴ Výroční zpráva o činnosti České televize pro rok 2008 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2008.pdf?_ga=2.161056564.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 26.

⁵ In: HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*, str.25.

A co víc, sama Česká televize kriticky hodnotí svoji současnou tvorbu slovy: „(...) všechny nedosahují kvalitativní úrovně Krtečka, Macha a Šebestové, Zvířátek pana Krbce... (...)“⁶. Tato práce nehodlá posuzovat kvalitu nebo úpadek dnešních titulů. Lze ale zjistit, jakým způsobem se tvůrci snaží oslovit dnešní generaci diváků, jak večerníček modernizují. Porovnávat tyto nové se všemi Krtečky a Křemílky a Vochomůrky není možné. Je totiž samozřejmé, že nové večerníčkové tituly budou právě s proměnlivostí publika a vznikem nových možností trávení volného času jiné.

Z vlastní divácké zkušenosti jsem v některých současných večerníčkových titulech našla zobrazené některé moderní technologie odpovídající takové modernizaci, která by pro současného dětského diváka mohla být atraktivní a zároveň přirozená, ačkoliv pro dospělého může být nepatřičná. Byly to notebook a mobilní telefon. Jejich výskyt byl právě největší motivací ke zkoumání dalších novodobých večerníčkových seriálů/ sérií.

Cílem této práce je tedy vyzkoumat, jaké z technologií přizpůsobují večerníček trendům 21. století, kolik titulů s nimi pracuje a jakým stylem je využívá. Mobil nebo počítač dnes poskytují mnoho možností, využít jich lze tedy mnoha rozmanitými způsoby. Jejich uživatelé dnes skrze ně mohou večerníček sledovat, nebo dokonce objevit některé z doprovodných textů a aktivit, které je podle různých názorů od sledování televizního proudu odvádí⁷. Používá ale

⁶ Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2012 [online]. In: Praha: Česká televize, 2013 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2012.pdf?ver2&_ga=2.4768314.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str.99.

⁷ V *Children and the Media* se lze dočíst o rozdělení dětské pozornosti mezi mnoho programů a aktivit pro děti. Dostupné z: DENNIS, Everette E. a Edward C. PEASE. *Children and the media*. New Brunswick: Transaction Publishers, c1996. ISBN 15-600-0872-5.

A. Hronová zase hovoří o „více možnostech stráveného času“, a tak menší sledovanosti televizního pořadu, který dříve byl tou jedinou možností dětské zábavy. In: HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*, str. 19.

večerníček moderní technologie stejně rozmanitými způsoby? A právě na tuto otázku se ve své práci pokusím odpovědět.

1. Vyhodnocení literatury a pramenů

1.1. Literatura

Pro vytvoření si podkladů a rozsáhlých příprav k výzkumu a pro stanovení si metodologického postupu při kvantitativní analýze mi posloužila publikace Renaty Sedlákové, *Výzkum médií: Nejužívanější postupy a techniky*.⁸ Kniha učebnicového charakteru je pomyslně rozdělena na dvě poloviny. Prvních pět kapitol se věnuje přípravné fázi výzkumu, druhá polovina popisuje metody a techniky při různých druzích výzkumů a analýz. Pro přípravu jsem nejvíce čerpala z kapitoly 5. *K čemu potřebujeme pracovní hypotézy?*, pro metody kvantitativní analýzy jsem využívala informace především z kapitoly 8.1. *Obsahová analýza – nástroj pro zpracování velkého množství textů*, z níž čerpám základní metodu kódování, více specifikovanou v kapitole 2. *Metodologie analýzy večerníčkových titulů*.

Hlavním zdrojem historických informací o technologiích, a tudíž argumentační zdroj pro zvolené období odvysílaných večerníčkových seriálů/sérií pro můj výzkum je publikace *Masová média*⁹ od Jana Jiráka a Barbory Köpplové. Na podobná témata existuje mnoho pramenů (viz *Slovník mediální komunikace*¹⁰ Ireny Reifové, *Rozvoj informační společnosti v České republice a zemích EU*¹¹

⁸ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3568-9.

⁹ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

¹⁰ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

¹¹ *Rozvoj informační společnosti v České republice a zemích EU* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2019-03-20]. ISBN 978-80-250-2866-7. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/94876554/06202618.pdf/b7166a40-93fa-41a4-bb4c-ee06722d51e8?version=1.2>

nebo další oficiální dokumenty Českého statistického úřadu¹²), za nejkomplexnější a nejlépe vysvětlující knihu jsem ale vyhodnotila právě tuto. Odpovídá mému původnímu záměru zkoumat komunikační technologie digitální doby. Kniha se zabývá rozborem masových médií, jejich historií a způsobu percepce v českém i světovém měřítku. Nejvíce potřebných informací mi poskytla kapitola *Masová média ve společenském a historickém kontextu*, díky níž lze určit relevantní období pro výskyt zkoumaných motivů ve večerníčku. Poskytla mi také některou vhodnou terminologii pro upřesnění významu konkrétních motivů.

Jediná publikace, která se výhradně zabývá večerníčkem bez účelové propagace, jsou paměti dramaturgické kariéry Marie Kšajtové, *Velký příběh večerníčku*.¹³ Tato kniha je zdrojem většiny diplomových prací týkajících se večerníčku. V kratším rozsahu dlouholetá dramaturgyně ČT popisuje historické souvislosti, krátce samotný formát večerníčku vymezuje a některé kapitoly věnuje nejslavnějším tvůrcům večerníčkových titulů. Ačkoliv se historií ani konkrétními tvůrci zabývat ve své práci nehodlám, kniha obsahuje velmi přínosné informace jednak o vztahu večerníčku k pohádkám (kapitola *Krátce o pohádce*) a jednak o autorčině pohledu na cílovou diváckou skupinu večerníčku. Navíc čtenáři poskytuje výčet některých večerníčkových seriálů/sérií, které už dnešnímu divákovi nejsou známé, protože se nevysílají.

Kniha *Animace Ilustrace*¹⁴ je rozsahem spíše brožurou než vědeckou studií, což ani nebylo autorovým záměrem hlavně proto, že v roce 2010 sloužila jako doprovodný text k festivalu *Přehlídka animovaného filmu* (PAF), a tak je spíše

¹² Informační technologie v domácnostech a mezi jednotlivci. Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci?fbclid=IwAR1eOoywhAxIPKET4F6TD6R5oZRVgU0gr4o7KMGifCTN3J2I9x0rP1OpHpg

¹³ KŠAJTOVÁ, Marie a Irena POVEŠILOVÁ. *Velký příběh Večerníčku: historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás*. Praha: Albatros, 2005. Albatros Plus. ISBN 80-00-01664-8.

¹⁴ HAVLÍČEK, Jiří, NEDĚLA, Jiří, ed. *Animace ilustrace*. Olomouc: Pastiche Filmz, 2010. PAF. ISBN 978-80-904515-3-7.

přehledná a čtivá než odborná a podložená silnými argumenty. Editorem knihy je Jiří Neděla, autorka textu o Večerníčku Marie Procházková. Obecně se kniha zabývá pracemi nejznámějších českých animátorů a výtvarníků animovaného filmu, večerníčkem a úvahou o animační technice. Považuji za nutné tuto knihu reflektovat mimo jiné proto, že je to jedna z mála publikací, které se zabývají, i když velmi stručně, večerníčkem. Kapitola *Milujeme večerníčky!* Marie Procházkové mi poskytla informace o podobě a odlišnosti večerníčku od filmových a televizních pohádek. Tyto informace bohužel nejsou podloženy téměř žádnými argumenty, jsou tak problematické, protože působí dojmem pouhé úvahy. Důležité jsou ale proto, že žádný z jiných autorů nepřemýšlí nad večerníčkem jako nad specifickým formátem odlišným od televizních pohádek.

Bakalářské diplomové práce na téma týkající se pořadu Večerníček často zastávají spíše pedagogické hledisko, nebo mapují historii tohoto pořadu. Dvě z těchto prací obsahují takovou analytickou část, která je pro výzkum televizní vědy zajímavá, a jsou tak pro tuto práci vhodným zdrojem. O podobném tématu, na které se zaměřuji, pojednává bakalářská práce Terezy Hunkařové z roku 2010, *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*.¹⁵ Autorka v jedné z kapitol také vyhodnocuje použité nové technologie v jednotlivých dílech večerníčku. Na rozdíl od této práce se ovšem zabývá pouze reflexí motivů ve večerníčkové sérii Pat a Mat a také je zahrnuje do kontextu celé tvorby večerníčkových sérií s hlavními postavami Pata a Mata. Její kompletní výzkum se zabývá řadou různých témat týkajících se večerníčku, a tak se tomuto specifickému tématu věnuje v kapitole kratšího rozsahu *4.4 Motivy nových médií v seriálu Pat a Mat*. Celkově se Tereza Hunkařová zabývá zpracováním historie vysílání a tvorby večerníčkových seriálů/sérií, informace čerpá z provedeného rozhovoru s dramaturgy České televize. Pokouší se vysvětlit proces uvedení večerníčku do televize a v krátkosti porovnává tvorbu před rokem 1989 a po roce

¹⁵ HUNKAŘOVÁ, Tereza. *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

1989. V případové studii rozebírá historii, propagaci, výrazové prostředky a výskyt „nových médií“. Její práce mi posloužila k doplnění informací ohledně večerníčku Pat a Mat a k ověření si terminologie týkající se tohoto pořadu. Další rozsáhlá bakalářská práce od Anety Hronové, *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*,¹⁶ rozebírá způsoby promluvy k divákům. Hronová předem určuje cílovou kategorii, detailně popisuje večerníček z hlediska sociologického a historického, v samotné analytické části zkoumá strukturu příběhu večerníčkových seriálů a sérií, sestavuje typického hrdinu příběhu a popisuje genderové stereotypy ve večerníčku. Tato práce mě inspirovala ve způsobu strukturování podtémat a poskytla mi večerníčkovou terminologii, kterou mohu dále rozvíjet

1.2. Prameny

Hlavními prameny pro můj výzkum jsou portály zpřístupňující jednotlivé tituly ke zhlédnutí. Považuji za nutné zmínit, že jsem kvůli nedostupnosti některých titulů nezhlédla všechny, ale jenom ty, které šlo získat. Hlavním pramenem je sice TV program v Archivu ČT¹⁷, ten ale nezpřístupňuje všechny odvysílané pořady, a tedy ani některé tituly z Večerníčku, z tohoto oficiálního zdroje jsem tedy měla možnost zhlédnout zhruba asi polovinu. Večerníčkové série s Patem a Matem nově poskytuje internetová televize Stream.cz¹⁸ a některé se nachází na video kanálu YouTube (většinou ty, které byly vyvezeny do zahraničí, a jsou zde tedy dostupné

¹⁶ HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

¹⁷ Večerníček. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: [https://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr\[nadtitul\]=Ve%C4%8Dern%C3%AD%C4%8Dek&filtr\[období\]=archiv](https://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr[nadtitul]=Ve%C4%8Dern%C3%AD%C4%8Dek&filtr[období]=archiv)

¹⁸ Pohádky Pat a Mat online. *Stream.cz* [online]. Praha: Seznam.cz a.s, 2019 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/pohadky/pat-mat>

v cizím jazyce¹⁹). Ostatní dostupné tituly jsem zakoupila na DVD (například *Jak to chodí u hrochů*²⁰, *Pučálkovic Amina*²¹, *Bubáci a Hastrmani*²²), stále ale zbyly některé tituly, které se nedaly sehnat žádnou z uvedených cest.

Ročenky (2000 – 2004) nebo jejich nový název *Výroční zprávy* (2005-2018) jsou dokumenty sestavované na konci každého kalendářního roku interními zaměstnanci ČT. Tyto dokumenty poskytují veřejnosti bilanci činností ČT ve všech oblastech, jedná se o data o sledovanosti, řešení vytyčených cílů a stanovení nových pro další léta. Cílem studia těchto dokumentů bylo vyhledání faktických informací o večerníčkových titulech, o jejich počtu a proměnlivosti. Bohužel je u těchto dokumentů znatelná absence ustálené terminologie i jakékoliv objektivity. S termínem večerníčkového seriálu se pracuje nejednotně jako s „večerníčkem“²³, „animovaným seriálem“²⁴ nebo „pohádkou“²⁵, což je pro vyhledávání faktických informací značnou překážkou. Další jejich problematičnost spočívá v různosti pohledů jednotlivých autorů (jejichž jména nejsou veřejnosti známá) na cílovou skupinu Večerníčku. Je možné, že kritéria Večerníčku jsou v rámci sledovaného

¹⁹ Například LILLQVIST, Katarina a Jan BALEJ. *Mire Bala Kale Hin* [videozáznam na YouTube], 2002. YouTube.cz, 2011.

²⁰ BALEJ, Jan. *Jak to chodí u hrochů* [videozáznam na 3 DVD]. Edice České televize, 2000,2005,2010. Česká televize.

²¹ LESNIAK, Milan. *Pučálkovic Amina* [videozáznam na DVD]. Večerníčky pro kluky i holčičky. Česká televize, 2013.

²² KUBANT, Pavel. *Bubáci a Hastrmani* [videozáznam na DVD]. *Bubáci a Hastrmani 2*, 2001. Česká televize, 2008.

²³ Termín „večerníček“ je převažující. Jedním ze zdrojů je např. *Ročenka České televize 2003* [online]. Praha: Česká televize, 1993-2003 [cit.2019-01-29]. ISBN 80-850-0551-4. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2003/rocenka2003.pdf?_ga=2.96448277.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 31.

²⁴ Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2006 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2006 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2006/zprava2006.pdf?_ga=2.67144344.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 15.

²⁵ *Ročenka České televize 04* [online]. In: . Praha: Česká televize, 2004 [cit. 2019-01-29]. ISBN 80-85005-56-5. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2004/rocenka2004.pdf?_ga=2.92400276.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 41.

období proměnlivá, tento fakt ale nelze nijak potvrdit. Vzhledem k propagační funkci Výročních zpráv se zde také vyskytuje mnoho pochvalných informací, jako „ (...) Drží si celá léta vysokou laťku kvality (...).“²⁶, na druhou stranu také sebereflexivní poznatky v negativním slova smyslu (například když se v dokumentu zmiňuje odlišnost dětských pořadů ČT od komerčních televizí i přesto, že „(...) všechny [večerníčky] nedosahují kvalitativní úrovně Krtečka, Macha a Šebestové, Zvírátek pana Krbce... popřípadě Lotranda a Zubejdy nebo Tří oříšků pro Popelku.“²⁷), bohužel tyto obecné informace nejsou nijak konkrétně rozvinuty. Posledním problematickým bodem oficiálních výročních dokumentů ČT je práce s neexistujícími odbornými termíny (například tvrzení, že edukativní funkce byla naplněna „v duchu zásad *chytré zábavy*“²⁸), které jsou zmatečné, a neposkytuje veřejnosti možnost s termíny dále objektivně operovat. Tyto dokumenty mi tedy poskytly hlavně informace o vytvořených titulech (které ale ani tak nejsou kompletní) a podnět k možnému doplnění chybějících oficiálních informací o Večerníčku.

²⁶ Výroční zpráva o činnosti České televize pro rok 2008 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2008.pdf?_ga=2.161056564.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 26.

²⁷ Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2012 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2013 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2012.pdf?ver2&_ga=2.4768314.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str.99.

²⁸ Tato informace se vyskytuje ve třech ročních výročních zprávách, poprvé se objevuje v r. 2014. Zdroj: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2014 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2014 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní_zpravy/zprava2014.pdf?&_ga=2.164556470.862044838.1548769228-1492466701.1547591925/vyrocní_zpravy/zprava2012.pdf?ver2&_ga=2.4768314.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str. 54.

2. Metodologie analýzy večerníčkových titulů

Základním předpokladem pro analýzu je časté objevování motivů moderních technologií ve večerníčkových seriálech a sériích za posledních cca 15 let. Z předchozí divácké zkušenosti jsem zaregistrovala opakující se různě využitě motivy. Proto si myslím, že se budou v jednotlivých pořadech vyskytovat s různou četností, každá pohádka jich využije za jiným účelem a s jiným důrazem na posun děje.

2.1. Časový rámeček

V prvním kroku jsem si kromě otázek stanovila specifické období pro výzkum, pro jehož začátek byl mým předpokladem rok 2000. Jiráček a Köpplová se ve své knize *Masová média* vyjadřují k rozvoji technologií, skrze které uživatelé komunikují pomocí přenosu digitalizovaných dat („tj. internetem a jinými počítačovými sítěmi nebo aplikacemi na telefonech“²⁹), a jejich velkému rozšíření do běžných domácností, jehož začátek zařazují do 90. let 20. století (což platí i pro Českou republiku, která byla po revoluci v r. 1989 ve vybavenosti domácností novými technologiemi pozadu jen o pár let).³⁰ Předpokladem pro zařazení moderních technologií do běžného chodu života je jistý časový odstup, který umožní uživatelům pojmout technologie jako běžně užívanou věc. Mobilním telefonům a domácím počítačům se přirozeně dostává pozornosti i od dětí. Proto stanovuji jako vhodný začátek pro reflexi těchto médií coby známého motivu ve večerníčkovém období s desetiletým odstupem od prvního užití v domácnostech.

²⁹ In: JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*, str.32.

³⁰ Tamtéž.

2.2. Kvantitativní analýza

V postupu počáteční kvantitativní analýzy večerníčkových seriálů a sérií se řídím kapitolou *Obsahová analýza – nástroj pro zpracování velkého množství textů* z knihy *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Při vyhledávání údajů využívám postupu kódování dat, přičemž kódovacími jednotkami jsou jednotlivé večerníčkové seriály/série a kódy jednotlivé motivy moderních technologií, jejich funkce v jednotlivých dílech a význam ve smyslu pozitivního, negativního a neutrálního vyznění.³¹ Při kódování dat se nebudu řídit pravidlem, které zakazuje přiřazení více kódů do jedné kategorie, protože se mohou vyskytovat různé kódy ve více dílech večerníčkového seriálu/série.

Kódování je metoda, při níž je cíleně ve zkoumaných textech vyhledáván vybraný údaj, a podle předem stanoveného kódovacího klíče se ke každému textu připisují určité hodnoty. Základem kódovacího klíče je operacionalizace, tedy „upřesnění, co danými termíny v daném případě rozumíme“.³² Pro tuto analýzu to znamená vysvětlení pojmu „moderní technologie“, podle něhož spadají do kódovací tabulky určité motivy užití v konkrétním dílu večerníčkového titulu. Z celých textů se potom vybírají pouze části, ve kterých se jev vyskytuje a které se zaznamenávají do kódovací knihy. Tyto části Sedláková nazývá „kódovací jednotky“ (konkrétní večerníčkový seriál/série). *Kódovací kniha* (viz příloha č. 1) obsahuje celé kódovací schéma, veškeré definice a tzv. kódovací manuál, tedy vymezený postup konkrétního kódování, aby byl výzkum kdykoliv zopakovatelný. Podle kódovací knihy se poté vytváří konkrétní *kódovací tabulka*. (viz příloha č. 2).³³

Jednotlivé kódovací jednotky řadím v tabulce chronologicky podle data výroby večerníčkového seriálu/série. Je tedy možné, že některé tituly se v kódovací tabulce objevují dvakrát nebo vícekrát. Je to z toho důvodu, že některé úspěšné

³¹ In: SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*, str. 313.

³² Tamtéž, str. 131.

³³ Tamtéž, str. 313-318.

večerníčkové seriály a série mají 2 a více řad, které jsou přirozeně odlišného data výroby. Novější řady mohou být více moderní, a tudíž mohou obsahovat více motivů moderních technologií než starší série, proto považuji za vhodné je od sebe oddělit.

2.3. Definice motivu a večerníčkových titulů

Motiv moderních technologií definuji jako současné reálné technologie, které se vyskytují v běžných domácnostech rodin, a tudíž mohou být ve večerníčku reflektovány jako něco divákovi známého. Primárním předpokladem je náleznost motivů digitalizovaných médií, které se v českých domácnostech začaly využívat v 90. letech 20. století.³⁴ Příkladem takových motivů jsou počítač, notebook, tablet, mobilní telefon. Těmito motivy nemyslím různé nadpřirozené (ve smyslu nepoužívané běžnými domácnostmi) technologie budoucnosti, jako jsou létající auta, roboti atd. Zároveň předpokládám výskyt motivů, které jsem nestanovila dopředu, a v analýze se objevují až po divácké zkušenosti s konkrétním pořadem.

Jednotlivé večerníčkové tituly hodlám označovat buď jako večerníčkový seriál, nebo večerníčková série, při skupině více druhů budu tituly označovat jako večerníčkové seriály/ série. Rozdíl mezi těmito formami seriality je důležitý v jednotlivých kategoriích analýzy, opakující se motivy mohou být v seriálu použity jiným způsobem než v sérii (více o tomto rozdělení viz kap. 3.2.1. *Večerníčkové seriály/ série*).

2.4. Kvantitativní analýza – kategorizace a interpretace

Hodlám tedy zhlédnout všechny dostupné večerníčkové seriály nebo série počínaje rokem 2000, mezi kterými najdu všechny, které s těmito motivy nějak

³⁴ In: JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média*, str. 17.

pracují. Po objevení všech odpovídajících večerníčkových dílů s kladným výskytem motivu budu dále pracovat se situacemi, ve kterých se motiv vyskytuje, a budu si klást následující otázky:

Jaký druh motivu se v konkrétním seriálu nebo sérii objevuje?

Je přidání motivu nezbytné pro děj, posouvá naraci dál, nebo je to motiv, který se v příběhu vyskytne ojedinele (a proč)?

Co užítý motiv sděluje a jaký má pro děj večerníčkového seriálu/série význam?

Má mít výskyt motivu pro diváka pozitivní, negativní nebo neutrální smysl?

Pomocí těchto otázek jednotlivé pořady rozřadím. Předpokládám, že budu moci večerníčkové tituly rozdělit do kategorií právě podle odpovědí na tyto otázky. Konkrétní podoba kategorií by tak mohla být vytvořena na základě přítomnosti stejného motivu, dále podle funkce pro vývoj narativní linie (pasivní, aktivní motivy) a konkrétní sdělení informací divákovi (atraktivní motiv, edukativní motiv apod.) Součástí odpovědí je nutná vlastní interpretace motivů, protože reflexe významu konkrétních pořadů neexistují. Při kategorizaci hodlám zohlednit rok výroby pořadu a budu vyhodnocovat proměnlivost motivu a posuzovat, zda se v novějších pořadech vyskytují motivy častěji, či nikoliv.

2.5. Edukace skrze motivy ve Večerníčku

Výroční zprávy České televize se zmiňují o splňování edukativní funkce pomocí „zásad chytré zábavy“.³⁵ Tento termín je v rámci terminologie televizní vědy i pedagogiky neuchopitelný. Zároveň se opírám o myšlenku Marie Procházkové z publikace *Animace Ilustrace*, že primární funkcí večerníčků není edukace, ale že „večerníčky jsou spíše vtipné a hravé a až potom poučné“.³⁶ Ani jedna z těchto myšlenek není podložena žádnými výraznými argumenty, ani není platná plošně pro všechny večerníčkové seriály/série. Proto předpokládám, že zkoumané motivy budou obsahovat převážně motivy, které jsou pro diváka hlavně atraktivní. Do výzkumu ale hodlám zařadit vzdělávací funkci jako jednu různých funkcí motivu. Ačkoliv večerníčkový seriál nebo série vzdělávací motiv obsahovat nebude, nelze tuto funkci vztáhnout na celý titul a věnovat se tak edukativní funkci hlouběji. Takový výzkum edukace už přesahuje jak téma bakalářské práce, tak obor televizní vědy, spadá spíš pod vědu pedagogickou. Proto se edukaci ve večerníčku věnuji velmi povrchově.

2.6. Další rizika pohledu na interpretaci

Riziko tohoto výzkumu spočívá v samotné interpretaci motivů, protože ji výrazně ovlivňuje můj věk, který je odlišný od věku předpokládané cílové skupiny (dětský divák). Proto je možná proměna interpretace podle divácké skupiny, která by mohla změnit část analýzy. Výzkum vnímání pořadu diváckou skupinou ale nespadá pod můj obor výzkumu, proto metodologie zahrnuje můj individuální pohled dospělého. Dětský divák je navíc pro určení cílové skupiny večerníčku problematický pojem, protože tento formát je ve výročních zprávách definován jako

³⁵ In: *Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2014*, str. 54.

³⁶ PROCHÁZKOVÁ, Marie. *Milujeme večerníčky!* In: HAVLÍČEK, Jiří, NEDĚLA, Jiří, ed. *Animace ilustrace*. str. 45.

„pro nejmenší diváky“³⁷, tvorba pro děti předškolního věku a školáky³⁸ nebo tvorba pro cílovou skupinu 4-9 let³⁹, na druhou stranu ale při nabídce sponzoringu apeluje na „hospodyně v domácnosti“⁴⁰ a celková cílová skupina je v tomto případě charakterizována takto: „Cílová skupina – určeno dětem. Primárně sledováno nejmladšími dětmi, vysoká sledovanost i u rodičů“⁴¹. Proto některé motivy (nebo užité metafory, ironické poznámky) nemusí být nutně určeny dětem. O konkrétních záměrech při takto velkém rozptylu cílové skupiny ovšem není možné zpětně informace dohledat, a je tedy nutné hledat co nejobektivnější interpretaci zkoumaného motivu. Přesto budu za primární diváckou skupinu označovat dětského diváka ve věku 4-9 let (vysvětlení mého rozhodnutí více rozvinu v kapitole 3.3. *Cílová skupina večerníčku*)

V analýze nebudu rozlišovat hrané a animované večerníčky, ani přihlížet k typu animace pořadu nebo stylu mluvy postav či vypravěče. Domnívám se, že pro využití motivů moderních technologií na těchto kategoriích nezáleží. Nehodlám hodnotit vhodnost užití motivu, ačkoliv se pokusím jeho funkci interpretovat, analýza slouží ke zmapování proměnlivosti a zmodernizování tradičního dětského pořadu. Nereflektuji ani diváka, moje práce nebude přímo využívat sociologických výzkumů. Neopírám se o žádný konkrétní odborný výzkum, protože jsem dosud neobjevila vhodný přístup podobající se mému záměru a předmětu zájmu, proto si metodologii stanovuji sama.

³⁷ In: Ročenka České televize 2003, str. 31.

³⁸ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2005, str. 18.

³⁹ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2006, str.15.

⁴⁰ Večerníček. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/282.pdf?v=4&_ga=2.39494691.1641891758.1551337767-1492466701.1547591925

⁴¹ Česká televize opět zavádí sponzoring Večerníčku. *RadioTV* [online]. Praha: RadiaCZ [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_obchod/ceska-televize-opet-zavadi-sponzoring-vecernicku/

3. Teoretická část - Co je to večerníček

Pro analýzu večerníčkových seriálů či sérií je důležité si nejdříve ujasnit, jaké pojmy užívat. Večerníček nemá ustálenou terminologii, jak se bude možné dozvědět z následující rešerše pojmů z různých oficiálních nebo odborných dokumentů. Snad je to kvůli množství různorodé tvorby přítomné v tomto formátu, nebo se autoři na terminologii nesoustředí tolik jako na obsah. Dále je nutné specifikovat cílovou skupinu a na závěr odpovědět na základní otázku *Co je to večerníček?*.

3.1. Večerníček jako označení žánru

Ačkoliv není žánr jediným termínem, který dále zmiňované odborné práce využívají pro večerníček, je ve vybraných pracích obsažen. Tereza Hunkařová ve své bakalářské práci o večerníčku jako žánru hovoří takto: „(...) jeden jmenovatel je pro žánr Večerníčku příznačný stále již 45 let: snaha o kvalitní literární látku – základ animovaného seriálu. Většinou má etický přesah a dodržuje klasický archetyp.“⁴² Aneta Hronová dokonce žánru večerníčku věnuje celou podkapitolu *I. Večerníček jako žánr*. Zde tento pořad definuje: „Za Večerníček považujeme televizní pořad definovaný skupinou stabilních charakteristik, kterými jsou krátká stopáž (v průměru 7-9 minut), pravidelný vysílací čas (do roku 2005 v 19:00, poté v 18:50 na prvním programu České televize), způsob ztvárnění (nejčastěji animace) a cílová skupina (děti v předškolním a mladším školním věku).“⁴³

⁴² HUNKAŘOVÁ, Tereza. Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, str. 20.

⁴³ HRONOVÁ, Aneta. ČESKÝ VEČERNÍČEK, *Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, str. 52.

V obou případech považuji užití termínu žánr jako nedostatečné. Žánr jako termín společný mnoha uměleckým kategoriím, televizi nevyjímaje, je úmyslné seskupení „textů či uměleckých děl, která se vyznačují některými společnými námětovými, kompozičními či formálními znaky (konvencemi).“⁴⁴ V případě večerníčku a jeho jednotlivých seriálů/sérií sice lze určit konvence, které zmiňuje Hronová, definice je ale sporná z hlediska proměnlivosti těchto konvencí a u těch ustálených podobností i s ostatními pořady, které jako večerníček označovány nejsou. Večerníček není ustálený žánr, kterému se připodobňují ostatní seriály/série, a to ani v českém ani ve světovém kontextu, ale spíše obchodní artikl (viz kapitola 3.3. *Večerníček jako formát*). Nestabilní je tedy zmiňovaná cílová skupina, která není oficiálně upřesněna (více o cílové skupině viz kapitola 3.3. *Cílová skupina večerníčku*). Zůstává tedy krátká stopáž jednotlivých večerníčkových seriálů/sérií, relativně pravidelný vysílací čas (který se ovšem i během zkoumaného období 3x změnil) a převažující animovaná tvorba. Zařadit by se tedy daly do žánru krátkometrážních animovaných seriálů/sérií, ke kterým lze na programu ČT:D přiřadit i další pořady jako například *Dějiny udatného českého národa* nebo *Anča a Pepík*,⁴⁵ ve světovém měřítku se jednotlivé večerníčkové seriály/série dají přirovnat k žánru cartoon.⁴⁶ Celý pořad Večerníček se ale vůči žánru cartoon vymezuje cílem vysílat v podvečerních hodinách.

⁴⁴ MEIXNEROVÁ, Marie. Žánr v televizním médiu. 25FPS [online]. Nový Jičín, 2019, 2010(40.). ISSN 1802-5714. Dostupné z: 25fps.cz/2010/zanr-v-televiznim-mediu/

⁴⁵ Informace získaná na základě rešerše pořadů kanálu ČT:D. Přehled dostupný ze zdroje: Pořady. ČT:D [online]. Praha: Česká televize, 2019 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/porady>

⁴⁶ „Kategorii“ cartoon se blíže rovněž věnuje Aneta Hronová, v kapitole 192.5 *Pohádka a média - cartoon jako filmový a televizní pohádkový formát*.

3.1.1 VEČERNÍČEK JAKO ŽÁNŘ TELEVIZNÍ POHÁDKY

Večerníčku jako „televizní pohádce na dobrou noc“⁴⁷ se věnuje už od úvodních kapitol ve své bakalářské práci Tereza Hunkařová. Zde je třeba zjistit, co vůbec termín televizní pohádka znamená, jak se odlišuje od pohádek ostatních médií a jestli se k popisu večerníčkového pořadu hodí.

Pohádkám v televizi se v knize *Česká pohádka pověst v lidové tradici a dětské literatuře* věnuje Oldřich Sirovátka.⁴⁸ Ten tvrdí, že televizní pohádka je stále literární pohádka, v televizi z ní ale vznikly „zvláštní typy dětských pohádek, hlavně krátké pohádky na dobrou noc.“⁴⁹ Je ale nutné uvést, že Sirovátka neodlišuje televizní médium od filmu, a dokonce ani od rozhlasu a divadla, a všechny tyto umělecké disciplíny a média schovává pod pojem „audiovizuální média“, a tak je ve svých argumentech libovolně zaměňuje. Pokud by argument využíval soudobou žánrovou terminologii, tvrdil by, že v televizi vznikly nové (zvláštní) pohádkové žánry. Není potom ale pravdou, že televizní pohádka je totéž, co pohádka literární, protože zapojením televize vzniká žánr ne „zvláštní“, ale nový, s odlišnými pravidly vznikajícími z podstaty jiného média.

Televizní žánry se tedy od literárních (i filmových) liší. To potvrzuje Jason Mittel, který píše o tom, že televizní žánry vznikají při programové skladbě, za cílem definování určitého televizního kanálu nebo za cílenými marketingovými strategiemi. Takové žánry potom nemají přímý původ v těch literárních (nebo filmových).⁵⁰

⁴⁷ In: HUNKAŘOVÁ, Tereza. *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*. Brno, str.8.

⁴⁸ SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998. ISBN 80-85101-60-2.

⁴⁹ Tamtéž, str. 159.

⁵⁰ MITTELL, Jason. *Genre and television: from cop shows to cartoons in American culture*. New York: Routledge, 2004. ISBN 0415969034, str. XI.

Je faktem, že v názvech jednotlivých večerníčkových seriálů/ sérií se označení „pohádka“ využívá – tak se odvíšely dříve *Pohádky z mechu a kapradí*, *Pohádky o mašinkách*. Zde „pohádky“ poukazovaly na vyprávěcí postupy. Dnes se „pohádka“ vyskytuje u dvou titulů – *Do pohádky* a *Pohádky pro štěňátka*. Po divácké zkušenosti je z obou titulů zřejmé, že se nejedná o žánrové zařazení, ale o určitou vazbu vyprávění na literární pohádky. *Do pohádky* (2003, 2005) pracuje s postavami, které našly cestu do pohádkové knihy, *Pohádky pro štěňátka* (2011) označují rámcový příběh vysílané série, tedy že fena vypráví štěňatům pohádky.

Definice žánru televizní pohádky není zcela jasná a jeho specifika pro kategorizaci různých televizních filmů a seriálů je ještě potřeba zavést, ačkoliv se v našem kulturním prostředí tento termín běžně využívá (viz zmíněný citát z bakalářské práce, termín se objevuje i v ročenkách⁵¹). Důležité je zde vysílací médium – televize. Takto označené tituly jsou ale velmi různorodé, a žánru tak není možné přidělit téměř žádná specifika. U většiny celovečerních televizních pohádek lze vysledovat v základu poučný, edukativní záměr, kde jsou jasně rozlišené kladné a záporné postavy. Večerníček, jak tvrdí Marie Kšajtová, stojí spíše na dobře zvolených, nevšedních postavách, které jsou nositelem zajímavých příběhů.⁵² I časová stopáž večerníčkových seriálů/sérií se od ostatních televizních pohádek značně liší. Proto je označení večerníčku jako televizní pohádky užitečné pouze ve smyslu poukázat na cílovou skupinu, dětského diváka a jeho rodinu.

⁵¹ In: Ročenka České televize 04, str. 41.

⁵² FALTÝNEK, Vilém. Začalo to Stříbrným zrcátkem...In: *Knihovnička Radia Praha* [rozhlasový pořad]. Radio Praha, 28.8.2005.

3.2. Večerníček jako formát

Pořad večerníček bych tedy nejpřesněji popsala jako formát se svými vlastními specifiky. Tento termín opět zmiňují obě bakalářské práce Terezy Hunkařové⁵³ i Anety Hronové⁵⁴, o večerníčku jako formátu v rozhovoru hovoří Petr Dvořák⁵⁵. Vzhledem k zaměňování termínů televizní pohádka, žánr a formát je ale zřetelné, že terminologie pořadu večerníček není přesná a nikde oficiálně vymezena. Televizní formát „(...) stejně jako žánr slouží k definování charakteru pořadu; odkazuje k atributům pořadu, které určují jeho unikátnost.“⁵⁶ Podstatné ale je, že pojmenování formátu je nejdůležitější pro obchodování s pořadem, tedy k reklamě, merchandisingu, zastoupení seriálů/sérií na soutěžích, prezentaci atd. „Termín „televizní formát“ (...) odkazuje k významům spíše komerčního a průmyslového charakteru; v rámci televize je tento termín úzce spojen s principem výroby seriálových programů.“⁵⁷ V současné době se večerníček v množství vyprodukovaných a odvysílaných pořadů na ČT:D podle výše uvedených specifikací vymezuje jako formát, což potvrzují i některé ročenky, které mimo témat vývozu večerníčkových seriálů/sérií do zahraničí a prodeji reklamních artiklů zmiňují i informaci, že večerníček je na české televizní scéně tradiční a ojedinelý formát⁵⁸.

⁵³ In: HUNKAŘOVÁ, Tereza. *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*, str. 20.

⁵⁴ In: HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*, str. 22.

⁵⁵ BRÁDLOVÁ, Stanislava. *Večerníčkoví je 50 a září nejen na obrazovce, ale i na obloze. [rozhlasový rozhovor]* Praha: Český rozhlas, 2015. Dostupné na: <https://sever.rozhlas.cz/vecernickovi-je-50-a-zari-nejen-na-obrazovce-ale-i-na-obloze-6844834?player=on#player>

⁵⁶ MEIXNEROVÁ, Marie. *Žánr v televizním médiu. 25FPS* [online]. Nový Jičín, 2019, 2010(40.) [cit. 2019-03-12]. ISSN 1802-5714. Dostupné z: 25fps.cz/2010/zanr-v-televiznim-mediu/

⁵⁷ MORAN, Albert a Justin MALBON. *Understanding the global TV format*. Portland, OR: Intellect Books, 2006. ISBN 1841501328., str.20.

⁵⁸ In: Ročenka České televize 04, str. 41.

3.2.1. VEČERNÍČKOVÉ SERIÁLY/SÉRIE

Stejně jako při určování pořadu večerníčku jakožto formátu, je nutné upřesnit i samotná odvysílaná vyprávění. Jak je rozebráno v kapitole 3.1.1. *Večerníček jako žánr televizní pohádka*, žánrové určení je zde problematické, ačkoliv jsou tituly všeobecně považovány za televizní pohádky. Z hlediska formy jsou v některých případech jednotlivá vyprávění označena jako „seriály“⁵⁹. Všechna ale nemají specifika seriálu, ale spíše série. Seriál je příznačný kumulativním narativem, tedy díly na sebe navazují a žádný nemůže fungovat sám za sebe.⁶⁰ Takovým příkladem jsou hrané večerníčkové seriály Václava Chalupy nebo současné *Povídání o mamince a tatínkovi* (2016). Večerníčkové seriály jsou ale v menšině – protože vyprávění se často týká postavy, která zažívá různá dobrodružství, není potřeba zachovávat kumulaci narace. Série využívá svébytného vyprávění pro každý díl zvlášť.⁶¹ Každý díl série je založen na divácké znalosti hlavních postav, které se musí vypořádat s problémem nebo příležitostí, který se v dílu vyskytne, a na konci ho vyřeší. Ve většině prací se jako neznámější citují právě večerníčkové série – např. *Pohádky z mechu a kapradí; Bob a Bobek, králíci z klobouku; Krkonošské pohádky*. I v současnosti se série vyskytují ve velké míře, jsou to třeba *Jak to chodí u hrochů; Doktor Animo; Žížaláci*. V samotné analýze se tedy budou vyskytovat termíny *večerníčkový seriál/série* pro pojmenování větší skupiny obsahující oba druhy, při popisu konkrétního vyprávění pak buď *večerníčkový seriál*, nebo *večerníčková série*.

⁵⁹ Takové označení můžeme vidět v bakalářských pracích i výročních zprávách ČT. Zdroje: HUNKAŘOVÁ, Tereza. *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*, str. 20.

HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*, str. 23.

Ročenka České televize 2001

⁶⁰ KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize 1: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4212-9, str. 37.

⁶¹ In: KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize 1: studijní text pro kombinované studium*, str. 35.

3.3. Cílová skupina večerníčku

Vzhledem k neoficiálnímu věkovému určení večerníčku je popis cílové skupiny pořadu složitý a zakládá se na osobním vyvození závěru z dostupných zdrojů a vlastní divácké zkušenosti. Primární tvrzení výročních zpráv České televize i odborných prací je, že cílová skupina večerníčku je dětský divák. Problém nastává v konkrétnějších věkových skupinách. Česká televize v ročence z roku 2003 pojmenovává večerníček jako „pro nejmenší diváky“⁶², vzápětí, v roce 2005 spadá večerníček pod kategorii „děti předškolního věku a školáci“⁶³, čemuž dále odpovídá konkrétní věkové ohraničení z roku 2006, pro děti ve věku 4-9 let⁶⁴, a nakonec je večerníček rozšířen o větší věkovou skupinu a je pojmenován jako „pro nejmenší i starší dětské diváky“⁶⁵. Nabídka sponzoringu večerníčku sestává z popisu sledovanosti: „Večerníček na ČT2 sledovalo v roce 2017 v průměru 72 tisíc diváků 15+ a 7 tisíc dětí ve věku 4-14. Ve větší míře sledují Večerníček na ČT2 hospodyně domácnosti, zejména s dětmi ve věku 0-4 roky, spíše z menších měst a obcí.“⁶⁶ Tento výrok rozbíjí původní záměry. Ačkoliv se jedná o obchodní nabídku s cílem oslovit co nejvíce sponzorů, nic z výroku nevypovídá, na kterou cílovou skupinu se vlastně večerníček zaměřuje, pokud tento formát sledují nejvíce hospodyně v domácnosti a ne děti. Podle Anety Hronové je večerníček určen dětem předškolního a mladšího školního věku,⁶⁷ ale zároveň také v historických souvislostech zmiňuje, že před rokem 1989 tvůrci předem operovali s faktem, že na

⁶² In: Ročenka České televize, str. 31.

⁶³ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2005, str. 18.

⁶⁴ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2006, str. 15.

⁶⁵ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2016, str. 67.

⁶⁶ Večerníček. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2009 [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/282.pdf?v=4&_ga=2.39494691.1641891758.1551337767-1492466701.1547591925

⁶⁷ In: HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*, str. 7.

večerníček se dívají nejen děti, ale i dospělí, a tomto faktu přizpůsobovali i sestavování programu.⁶⁸ Cílová skupina tedy zahrnovala opět dospělé.

Dnes je večerníček vysílán na dvou kanálech. Na ČT2 v rámci dětského bloku Kavčí hnízdo a na ČT:D. Obě programová umístění jsou alespoň po určitou dobu specializovaná na dětského diváka. Celý kanál ČT:D dokonce věk cílové skupiny sdílí veřejně, je to dětský divák ve věku 4-12 let⁶⁹. Přitom většina původních pořadů tvořených pro ČT:D má svoji specifickou konkrétní cílovou skupinu, avšak večerníček ji stále postrádá. Divák večerníčku tedy dnes může zhlédnout seriál/sérii bez dialogů, která má jednoduchou zápletku s přímým řešením, její základ je v atraktivní barevnosti a chytlavé hudbě – takový, který je po divácké zkušenosti určen pro věkovou kategorii 1-3 roky (např. *Honzík a Samuel aneb Kudy vede cesta na sever, Gogo a Figi, Žížaláci*). Zároveň ale divák v rámci stejného pořadu může vidět seriál/sérii stavěnou na konverzaci mezi postavami, s komplikovanější zápletkou, slovními vtipy, tlumenějšími barvami, ne vždy atraktivním prostředím (např. *Karlík, zlatá ryбка, Králík Fiala, Bílá paní na hlídání*). Dle divácké zkušenosti jsou tyto večerníčkové seriály/série určeny divákům od 4 do 9 let. Navíc se ale v některých případech jedná i o tituly, které využívají ironie, politických vtipů, nebo obsahují vtipy stavěné na rozdílných původech hrdinů, dialektech atd. Některé z večerníčků bych tedy označila jako tvořené pro cílovou skupinu 15+ (např. *Matylda, Krysáci, Povídání o mamince a tatínkovi*).

Jak je tedy vidět, s velkým věkovým rozpětím u jednotlivých seriálů/sérií je zpětné určení cílové skupiny značně komplikuje. Nakonec tedy má definice cílového diváka zohlední většinu vytvořených večerníčků, které ve zkoumaném

⁶⁸ Tamtéž, str. 24.

⁶⁹ *Hodnocení plnění veřejné služby 2015* [online]. In: TÝMOVÁ, Mgr. Renata. Praha: Česká televize, 2016, s. 101-105 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/733.pdf?v=1>

období odpovídají cílové skupině 4-9 let (předškolní věk a první 3 roky základní školy). Také čas, ve kterém se tento pořad prezentovaný jako „na dobrou noc“ vysílá, staví věkovou kategorii 15+ na vedlejší pozici, a proto i s vědomím odchylek od této cílové skupiny a nedostatečných oficiálních podkladů definují večerníček jako formát pro děti ve věku 4-9 let.

3.4. Definice pořadu Večerníček

Večerníček je český televizní formát sdružující původní večerníčkové seriály a série. Tento formát se vyznačuje krátkou stopáží jeho seriálů a sérií (v rozmezí 7-10 minut) a pravidelným vysíláním v čase kolem 19. hodiny za účelem sloužit divákovi jako vyprávění na dobrou noc. Cílová skupina večerníčku je dětský divák ve věku 4-9 let. Základem jednotlivých večerníčkových seriálů a sérií je atraktivní postava, která je v krátkém vysílacím čase nositelem dobrodružného děje. Večerníčkové seriály/série jsou nejčastěji animované, a to rozmanitými animačními styly, hrané večerníčkové tituly ale nejsou výjimkou. Dnes mohou diváci sledovat večerníček ve stejném čase na dvou kanálech, ČT2 a ČT:D. Změna umístění a drobné změny vysílacího času jsou ovšem jediné v nepřetržitém vysílání od roku 1973.⁷⁰

⁷⁰ In: KŠAJTOVÁ, Marie a Irena POVEJŠILOVÁ. *Velký příběh Večerníčku: historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás*, str. 11.

4. Analýza motivů ve večerníkových titulech zkoumaného období

4.1. Průběh výzkumu a dostupnost zdrojů

Samotný výzkum byl proveden podle předem stanovené metodologie, kdy jsem zhlédla celkem 99 dostupných večerníkových seriálů/sérií. Podle výročních zpráv ČT předčilo množství vyrobených večerníkových titulů moje očekávání (vzhledem k cílům vyrobit a uvést 4 večerníkové řady ročně⁷¹, což odpovídá asi 72 večerníkovým řadám). První fázi výzkumu – sledováním jednotlivých dílů seriálů/sérií – jsem strávila asi 100 hodin, z nichž jsem se potom detailně zaměřila na ty, které motiv obsahovaly. Pracovní tabulka, která předcházela kódovací tabulce (viz příloha č. 2 – *Kódovací tabulka*), tak zaznamenává rok výroby večerníčku, přítomnost a druh motivu, konkrétní díl, kde se motiv vyskytuje, a jeho detailní popis v rámci děje každého dílu večerníkového titulu. Z ní jsem zpracovala více přehlednou zmíněnou kódovací tabulku a kódovací knihu (viz příloha č.1 – *Kódovací kniha*), ze které jsem měla možnost dále s motivy pracovat a interpretovat je v následujících kapitolách.

Jak jsem zmínila v kapitole 1.2. *Prameny*, přes prohledání všech dostupných portálů se nepodařilo sehnat všechny díly seriálu nebo série. Výzkumu tak nepodlehly poslední tři díly druhé řady večerníkového seriálu *Toronto Tom, kocour z Ameriky* (2000), kompletní večerníček *Kamarádi pana Semtamťuka* (2001), poslední dva díly večerníkového seriálu *Cesta tři králů* (2002), celá večerníková řada *SOSáci* (2004) a poslední díl večerníkové série *Kajetán a modrá liška* (2005).

⁷¹ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2014, str. 50.

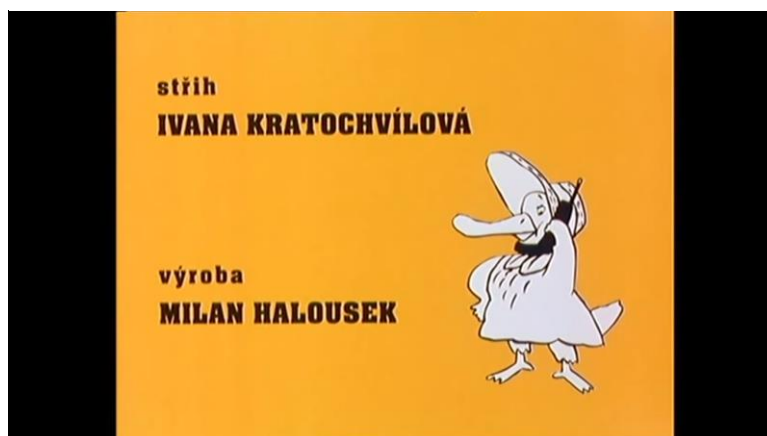
4.2. Počet večerníčků obsahujících zkoumaný motiv

Podle kódovací tabulky (viz příloha č. 1 – Kódovací tabulka) se lze dozvědět, že ze zkoumaných 99 večerníčkových seriálů/sérií 38 obsahuje alespoň jeden z motivů splňující kritéria přítomnosti moderních technologií. Až na rok 2017, kdy byl vyroben pouze jeden večerníčkový titul o malém Ježíškovi, je také možné zjistit, že každý rok se mezi vyrobenými seriály/sériemi objevil alespoň jeden obsahující motiv moderních technologií.

4.2.1. ČASOVÁ PROMĚNLIVOST

Ačkoliv je už v roce 2000 možné objevit první z titulů využívajících žádaný motiv, a to konkrétně ve večerníčkové sérii *Matylda*, kde je moderní kachna v titulkové sekvenci znázorněna s mobilním telefonem u ucha, první čtyři roky ze zkoumaného období jsou tyto motivy v menšině. V roce 2005 a 2006 nastává v počtu večerníčkových titulů s přítomnými motivy moderních technologií mírný růst, kdy se ty, které motivy obsahují, dostávají do nadpoloviční většiny. Vzhledem k nízkému číslu celkového počtu vyrobených večerníčkových seriálů/sérií ale není tento růst tolik důležitý.

Obrázek 1 - Matylda

Zdroj: *Matylda* [televizní série]. Česká republika, 2001. ČT1.

Zásadní pro moderní technologie ve večerníčkových seriálech nebo sériích je rok 2008, který byl z hlediska výroby večerníčkových titulů ve zkoumaném období nejplodnější (vzniklo celkem 10 titulů) a zároveň polovina ze zkoumaných obsahovala minimálně jeden motiv moderních technologií. Rokem 2008 začal vrchol jak počtu vzniklých titulů, tak výskytu moderních technologií ve večerníčkových seriálech/sériích, který trval další tři roky.

Rok 2012 znamená začátek velké kolísavosti pro tituly se zkoumanými motivy i pro samotnou výrobu večerníčkových seriálů/sérií, která trvá až do současnosti. Hledat pro tuto kolísavost odpověď znamená pouze odhadovat. Je ovšem zajímavé, že právě v roce 2012 se začaly uskutečňovat *Dlouhodobé plány programového, ekonomického a technického rozvoje ČT na roky 2012-2017 sestavené novým ředitelem České televize, Petrem Dvořákem*.⁷²

Tento dokument plánoval pro dětské vysílání zásadní změnu spuštěním nového televizního kanálu ČT3 (uskutečněný jako dvojprogram kanálu ČT:D a ČT art⁷³). Za účelem postupného přesunu dětských pořadů na nový kanál ČT3 se v roce 2012 večerníček dostal z programu ČT1 na ČT2, kde mu byl společně s ostatními dětskými pořady vyhrazen 2,5 hodinový čas pod názvem celého vysílacího pásma *Kavčí hnízdo* (tento blok je na ČT2 dodnes, a večerníček je tak každý den vysílán duálně).⁷⁴ Kanál ČT:D společně s blokem *Kavčí hnízdo* nabízí divákovi široké spektrum dětských pořadů, které večerníčkové seriály/série staví do nové pozice – už nejsou nejvýraznějším dětským pořadem, ale jedním z mnoha. Je tedy možné, že

⁷² Dlouhodobé plány programového, ekonomického a technického rozvoje ČT na roky 2012 - 2017 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2012 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <http://img2.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/dlouhodobé-plany-programoveho-ekonomickeho-a-technickeho-rozvoje-ct.pdf>

⁷³ ŠAŠEK, Michal. Odložená resuscitace dětské seriálové tvorby. *Illuminace*. 2016, roč. 28, č. 4, str. 47. ISSN 0862-397X.

⁷⁴ *Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2012* [online]. In: . Praha: Česká televize, 2013 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/vyrocní-zpravy/zprava2012.pdf?ver2&_ga=2.4768314.862044838.1548769228-1492466701.1547591925, str.34.

se jim už nemusí dostávat takové pozornosti a jejich tvorba už není tak pravidelná jako předchozí roky, protože se tvůrci věnují daleko většímu množství pořadů pro děti.

Nejslabšími pro večerníček byly ve sledovaném období roky 2016 a 2017, kdy byl v každém z nich vytvořen pouze jeden večerníčkový seriál/série. Je tedy nemožné posuzovat časový vývoj výskytu zkoumaných motivů v těchto letech, protože není možné je poměřit s ostatními vytvořenými tituly stejného roku.

Časovou proměnlivost výskytu motivu moderních technologií ve večerníčku lze tedy shrnout takto: první čtyři roky období je jejich výskyt nízký, do roku 2008 počet večerníčkových seriálů/sérií využívajících zkoumané motivy stoupá, vrcholné období pro zapojení moderních technologií do večerníčku nastává v letech 2008 - 2011. Od roku 2012 do současnosti je výskyt motivů kolísající. Počet titulů odpovídajících požadavku přítomnosti motivu odpovídá i počtu vytvořených večerníčkových titulů, kde lze vrcholná čísla zaznamenat také letech 2008-2011 a stejně tak jsou od roku 2012 velmi nepravidelná.

4.3. Jaké druhy motivů se ve zkoumaných titulech vyskytují

Na základě zhlédnutí večerníčkových seriálů/sérií je možné (dle předpokladu) okruh obsahu motivů rozšířit a naopak některé z předpokládaných technologií vynechat. Kromě předem stanovených definovaných motivů (viz 2.3 *Definice motivu*), které kladou důraz na komunikační technologie, prostředí některých večerníčkových seriálů/sérií obsahují i další. Takové technologie jsou moderními pomocníky v domácnostech nebo hračky a jiné prostředky zábavy, které se před novým tisíciletím také běžně nevyskytovaly. Ani v jednom dílu večerníčkových titulů se naopak nevyskytuje tablet, který se objevuje na světových

tržích pro běžné spotřebitele od roku 2010⁷⁵. Za důvod považují nedostatečný odstup výzkumu od prvních koupí tabletu do běžných domácností, který není ani desetiletý.

4.3.1. KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE DIGITALIZOVANÝCH MÉDIÍ

Jakékoliv technologie využívající internet nebo mobilní síť dnes nevlastní jen málokterá domácnost. Není tedy divu, že jejich motiv obsahuje více než třetina dostupných titulů (přesně 38 z 99 zhlédnutých). Využití těchto motivů je, jak se ukázalo, nejen divákem snadno rozpoznatelné a atraktivní, má také často praktické tvůrčí využití. Komunikace postav skrz tyto motivy výrazně zkracuje časovou stopáž vyprávění a zachovává ho zároveň smysluplný, což je u tak krátkého formátu jako večerníček velmi přínosné.

MOBILNÍ TELEFON

Největší zastoupení má přitom ve večerníčkových seriálech/sériích mobilní telefon, který se vyskytuje ve 24 z 38 titulů obsahujících jakýkoliv z požadovaných motivů. Jak se zdá, je to hlavně kvůli jeho skladnosti a přenositelnosti, postava ho snadno vytáhne z kapsy nebo tašky a použije ho. Na prostředí, ve kterém se mobilní telefon vyskytuje, nezáleží. Tak může mít Myška (*O Krtkovi, 2002*) mobilní telefon v kapse a zavolat záchranku, i když se právě nachází na cestě u dopravní nehody. Také situace, ve které *Matylda* (2002) mobil vytáhne u řeky, aby ho mohla ve stavu nouze hodit do krokodýlí tlamy rakovi, vůbec nepůsobí zmatečně a nesmyslně, a děj se tak může posouvat plynule dál. Mobilní telefon také používají všechny druhy postav, a tak skrz tento motiv dochází nejvíce k jejich personifikaci ze všech zkoumaných motivů – hrdinové využívají mobil ke stejným věcem, jako by ho použil potenciální divák (k telefonování, psaní zpráv, focení).

⁷⁵ Tablet (počítač). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Tablet_\(po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Tablet_(po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D))

Obrázek 2 - O Krtkovi

Zdroj: *O Krtkovi* [televizní série]. Česká republika, 2002. ČT1.

STOLNÍ POČÍTAČ

Stolní počítač se sice jako motiv ve zkoumaných večerníkových seriálech nebo sériích vyskytuje méně (v 17 případech z 38), zato je použit rozmanitějšími způsoby. První, kdo v roce 2001 stolního počítače využívá, jsou *Bob a Bobek na cestách* a *Oštrozok*, přitom využití počítače králíky je velmi připodobněno

Obrázek 3 - Oštrozok

Zdroj: *Oštrozok* [televizní seriál]. Česká republika, 2001. ČT1.

fungování jakékoliv „lidské firmy“ bez využití lidí, zatímco *Oštrozok*, smyšlená postava v lidsko-zvířecí domácnosti, přes počítač komunikuje s těmi, kdo potřebují jeho pomoc a sám si o pomoc také píše.

Je tedy zřetelné, že zatímco rozvoj mobilních telefonů jako univerzálních zařízení pro více aktivit není večerníčkem téměř vůbec reflektován, počítač je od počátku brán pro komunikaci (v případě *Oštrozoka*), psaní (objevující se ve večerníčkovém seriálu *Do pohádky*, 2005, kde sepisuje čert na počítači úpis), hraní a vzdělávání se (používání počítače s tímto cílem se vyskytuje ve večerníčkovém seriálu *Berta a Ufo*, 2007), práci a další aktivity.

NOTEBOOK

Nejméně zastoupenou komunikační technologií je mladší varianta počítače, notebook. Ten se objevil u 7 z 38 zkoumaných večerníčkových seriálů a sérií, navíc přirozeně s několikaletým zpožděním. Překvapujícím faktem ale je, že na rozdíl od počítače a mobilního telefonu je notebook sice málo zastoupeným, ale velmi výrazným prvkem jednotlivých večerníčkových dělů, a dokonce i jedné celé série. Poprvé se objevil na obrazovce jen krátce, a to ve večerníčkovém seriálu *O Kanafáskovi* v roce 2008. Už o dva roky později se stal notebook hlavním prostředkem léčení *Doktora Animo* (2010), čímž se stal doposud nejvýrazněji použitým motivem moderních technologií ve večerníčku. A notebook se zároveň jako jediná komunikační technologie vyskytuje ve večerníčkových seriálech/sériích až do závěrečného roku zkoumaného období (r. 2018).

4.3.2. NEKOMUNIKAČNÍ MODERNÍ TECHNOLOGIE

Předpokladem výzkumu bylo nalezení dalších, nepředvídatelných technologií, které nespádají pod vymezenou kategorii (viz 2.3. *Definice motivu*).

Dvě z kategorií stále souvisí s digitalizací médií, o které hovoří Jiráček,⁷⁶ ale s výskytem těchto technologií jsem dopředu nepočítala. Tento mylný předpoklad souvisel s domněnkou, že digitální fotoaparáty ani DVD přehrávače nejsou schopny zásadnějšího rozvoje děje a tudíž jsou pro účely příběhu zbytečné. Užití těchto motivů ale vůbec není pro večerníček ojedinělé. Další technologií je spotřebič užívaný moderní domácností, myčka, a do poslední kategorie motivů patří dron využitý pro zábavné účely.

DIGITÁLNÍ FOTOAPARÁTY

Fotoaparát večerníček přirozeně využívá běžně. Zejména v případech, kdy postavy cestují na různá místa světa, je pořízení snímků ze zážitků běžná aktivita i pro diváka. Ve zkoumaném období se ve večerníčkových titulech často vyskytuje instantní fotoaparát přetvořený do různých podob. Využívají ho Pat a Mat jako pro ně nový výrobek (*Pat a Mat se vrací*, 2003), hroší vnouček s dědečkem k výrobě známek (*Jak to chodí u hrochů*, 2005) nebo potkan Eda (*Krysáci*, 2009), jeho tvůrci dokonce zkombinovali instantní fotoaparát s mobilním telefonem (čímž vlastně, i když nezáměrně, předeslali nejnovější z těchto technologií⁷⁷). Instantní fotoaparát ale na spotřebitelském trhu figuruje už od 60. let⁷⁸, takže ani ve večerníčku nemůže být žádnou novinkou. Vynález digitálních fotoaparátů sahá do roku 1981. Masivní rozvoj k běžným spotřebitelům se ale, podobně jako u předchozích médií, odehrál až v roce 2003, kdy se částka za pořízení fotoaparátu snížila na dostupnou

⁷⁶ In: JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*, str. 17.

⁷⁷ Mobilní fototiskárna Prynt získala svou slávu až v roce 2014. Tvůrci ale v roce 2009 o tomto vynálezu ještě netušili, proto ho nelze do výzkumu zařadit. Zdroj: We tried it! The genius device that prints smartphone photos. CNN underscored [online]. New York: Cable News Network, 2017 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://us.cnn.com/2017/12/21/cnn-underscored/prynt-instagram-photo-printer-shop/index.html>

⁷⁸ PĚTOVÁ, DIS., Lenka. *Instantní fotografie jako způsob uměleckého projevu*. Brno, 2016. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita., kap. 2 Historie instantní fotografie.

amatérským uživatelům.⁷⁹ Tého vcelku nové technologie jako první využila večerníčková série *Inspektor Fousek na stopě* v roce 2009, která na používání většiny ze zkoumaných motivů staví průběh děje. Digitální fotoaparát se ve zkoumaném období objevil celkem ve 4 večerníčkových seriálech/sériích. Jeho výskyt se přitom rozmohl nejvíce v letech 2013 a 2014 (3 ze 4 případů) a po tomto období se ve večerníčku tento motiv už neobjevil.

DVD PŘEHRÁVAČ

Ačkoliv dnes už vysoká uživanost DVD přehrávačů pominula, pro začátek 21. století byla tato technologie velmi moderní a večerníčkoví tvůrci ji za poměrně krátkou dobu popularity stihli ve svých seriálech uplatnit. První přehrávače se objevily v 90. letech a jejich distribuce do Evropy proběhla po roce 1998.⁸⁰ Znamená to tedy, že diváci večerníčku museli DVD přehrávač brát jako běžný spotřebitelský produkt právě v požadovaném období pro tento výzkum. Tuto technologii přináší do večerníčkových seriálů a sérií především postavy Pat a Mat (*Pat a Mat se vrací*, 2002-2004), a to ve 3 ze 4 případů výskytu. Jednou se DVD přehrávač objevil ve večerníčkovém seriálu *Králík Fiala* (2011), kde se výskyt vyznačoval zapojením této technologie do vyprávění. Rok 2011 je posledním rokem, kde se tento motiv ve večerníčku objevil, což možná způsobil výrazný pokles popularity DVD a nahrazení jinými technologiemi.

⁷⁹ Historie fotoaparátů. Digimanie [online]. Příbram: oXy Online, 2019, 29.1.2007 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.digimanie.cz/historie-fotoaparatu/1773>

⁸⁰ CRAWFORD, Charles W. *Velký průvodce DVD* [online]. 3. Grada Publishing, 2007 [cit. 2019-02-08]. ISBN 9788024717210. Dostupné z: https://books.google.cz/books/about/Velk%C3%BD_pr%C5%AFvodce_DVD.html?id=we80liLuh2oC&printsec=frontcover&source=kp_read_button&redir_esc=v#v=onepage&q&f=false, str. 62.

MYČKA

Nepředpokládanou technologií, která se objevila ve večerníčku, je kuchyňský spotřebič – myčka. Ačkoliv automat mytí nádobí byl vynalezen už před 125 lety a v Česku byla technologie dostupná už v 90. letech, její vysoká cena se snížila až po roce 2000.⁸¹ Jako součást vybavení průměrné domácnosti se tedy myčka objevuje až ve 21. století. Poprvé se ve večerníčku objevila po 10 letech zkoumaného období, a to v *Bertě a Ufo II.*, kde se ale stala pouze součástí výbavy kuchyně, která se díky myčce i dalším spotřebičům měla jevit jako moderní. Novou technologii výrazně refletovala opět večerníčková série s Patem a Matem (*Pat a Mat na venkově* v letech 2011-2012, *Pat a Mat nás baví* v roce 2018), kde sloužila jako zdroj bláznivých nápadů těchto dvou kutilů, a dokonce byl myčce věnován jeden samostatný díl (*Pat a Mat nás baví*, 12. Myčka, 2018).

Dron

Nejmladší technologická „hračka“ se v rozsáhlejší počtu pro širokou veřejnost objevila v roce 2012, když začala Čína produkovat levnější drony i jejich součástky.⁸² Tyto bezpilotní letouny jsou dnes stále více se rozšiřujícím trendem využitelným nejen pro zábavu amatérských uživatelů, ale slouží např. kameramanům nebo armádě. Večerníček je reflektuje už po 6 letech hned ve dvou večerníčkových sériích – dron využívají pro svá dobrodružství opět Pat a Mat (*Pat a Mat se vrací*, 2018) a také *Žížaláci* (2018). V tuto chvíli je možné sledovat využití motivu dronu pouze na jeho začátku, ale je velmi pravděpodobné, že v budoucích večerníčkových titulech se bude objevovat častěji, stejně jako tomu je dnes u počítače nebo mobilního telefonu. Je také možné, že drony pro své multifunkční

⁸¹ Prodej myček roste, většina domácností ale používá dřež. *Ženy.tiscali.cz* [online]. Praha: TISCALI MEDIA, 2017 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://zeny.tiscali.cz/prodej-mycek-roste-vetsina-domacnosti-ale-pouziva-drez-113442>

⁸² Drony se ještě nedávno zdály být okrajovou záležitostí, dnes mnozí věští, že zcela změní ekonomiku i celou společnost. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2019 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66115740-drony-se-jeste-nedavno-zdaly-byt-okrajovou-zalezitosti-dnes-mnozi-vesti-ze-zcela-zmeni-ekonomiku-i-celou-spolecnost>

využití budou mít v budoucích příbězích večerníčkových seriálů/sérií mnoho různých funkcí, zatímco dnes je lze spatřit pouze jako novou hračku postav. To je pro diváka atraktivní a moderní, ale více významů tato technologie zatím nevytváří. Jistě má ale pro další tvorbu velký potenciál.

4.4. Jak jsou motivy využity pro rozvoj narace?

4.4.1. NARACE U VEČERNÍČKU

Definici posunu narace neboli vyprávění nejlépe postihují David Bordwell a Kristin Thompson: „Vyprávění obvykle začíná určitým stavem, který se na základě kauzálního vzorce postupně proměňuje, až nakonec dospívá do stavu nového, jímž vyprávění končí.“⁸³ Tato obecná definice se týká jakéhokoliv večerníčkového titulu, ať už se jedná o kompletní seriálový příběh, nebo o samostatné díly série (více o seriálu a sérii viz kapitola 3.2.1. *Večerníčkové seriály/série*). Běžně za proměnu vyprávění může samotná postava/postavy, i ty ale musí naraci rozvíjet pomocí jakéhokoliv předmětu, který se kolem nich vyskytuje. Mezi takové předměty samozřejmě mohou patřit i zkoumané motivy. Jejich kvantitativní výskyt reflektovaný v předchozí kapitole je sice důležité znát, je ale potřeba dále zjistit, jakou váhu má jeho výskyt ve vyprávění.

4.4.2. PASIVNÍ MOTIVY - NARACI NEPOSUNUJÍ

Ve večerníčkových titulech obsahujících žádoucí motiv se totiž vyskytuje více než třetina motivů, které se narace téměř netýkají a jednání postav vůbec nerozvíjí. Podle tabulky (příloha č. 2 - *kódovací tabulka*) je to 28 z 61 případů výskytu. Často se mezi nimi objevují takové, které slouží jako doplněk domácího

⁸³ BORDWELL, David a Kristin THOMPSON. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6., str. 112.

nebo pracovního prostředí postav, a to se třeba díky přítomnosti počítače nebo myčky jeví jako moderní. Za takovým účelem je ve večerníčku užít většinou stolní počítač. A to třeba v králičí firmě na mrkve (*Bob a Bobek na cestách*, 2001), v prostředí bankovních úředníků (*Do pohádky*, 2005), v pracovně *Čaroděje z nafukovacího stromu* (2008), nebo v pokojíčku dětí vlastníků *Králíka Fialu* (2013). Ve 3 ze 4 případů byl pro naraci pasivním prvkem i DVD přehrávač, který byl v domácnosti Pata a Mata (2002-2004). Svého zástupce, který není využit za účelem rozvoje příběhu, má ovšem téměř každá ze zmiňovaných kategorií a jsou nejen součástí mizanscény – mobilní telefon vytahuje Kajetán z batohu jenom proto, aby zmínil, že dostal mobilní telefon, a příběh tak zněl více současně (*Kajetán a modrá liška*, 2005). Notebook v *Bertě a Ufo II.* (2010) je pouhým ukazatelem toho, že ho tatínek nějak využívá k práci. Teta Vlasta z Kanady si fotoaparátem pořizuje snímky Altamiry, díky čemuž divák může poznat, že je turistkou, tato informace je ale řečena i verbálně a prostředí postavy vzápětí opouští (*Králík Fiala*, 2013). Ve zmíněných i dalších případech jsou tedy motivy moderních technologií užity jako ukazatelé moderního prostředí, dovedností postav s novou technikou pracovat nebo prostě jako atraktivní prvek k zaujetí diváka.

4.4.3. AKTIVNÍ MOTIVY

Aktivní motivy jsou tedy takové, které postava využívá, aby mohla proběhnout následující událost. První ze zkoumaných večerníčkových seriálů, který s moderní technologií takto zacházel, byl *Oštrozok* (2001) – ten dokonce do vyprávění zakomponoval možnost využití internetu ke svolání kamarádů v nesnázích. Nejvíce zastoupenými aktivními motivy jsou mobilní telefony, které většinou slouží ke komunikaci mezi několika postavami, a tím lze od telefonujících postav zjistit další informace.

Tyto motivy se ve večerníčku mohou objevovat náhle, v případě, že postava potřebuje vyřešit momentální problém celkového děje. K tomu slouží například mobilní telefon v díle *Krtek a žabka* (*O Krtkovi*, 2002), kdy myška bezprostředně po autonehodě potřebuje zavolat pomoc. Notebook posloužil v díle „Jak spolu skákali“ (*O Kanafáskovi*, 2011) jako ukazatel pro diváka a zpráva pro postavu Jonáše, že tatínek momentálně pracuje, a proto se mu nemůže věnovat (na což

navazuje Jonášovo rozhodnutí podniknout další dobrodružství s Kanafáskem). Motivy této podkategorie jsou sice aktivní, ale jejich primární funkcí je zrychlení nebo zjednodušení narace. Co by se jinak muselo řešit dalšími záběry nebo verbálním vysvětlováním, je efektivně řešeno skrz moderní technologii.

Ve večerníčku jsou také motivy, skrze něž se řeší hlavní problém epizody, má tedy na naraci důležitý vliv. Tak se děje u zásahu Boba a Bobka (*Bob a Bobek na cestách*, 2003) při protestu proti kácení lesů, kdy šéf firmy zastavuje kácení pomocí zprávy přes počítač. Intenzivněji se technologii věnuje i díl „O bábě na koštěti“ (*Do pohádky*, 2005), ačkoliv netradičně. O počítači sice vypravěč jezevčík a jeho kamarád Honzík pouze hovoří, ale motiv samotný nijak zobrazen není. Kromě dvou jejich ironických poznámek („Mám nalétáno stovky hodin... doma na počítači!“, „Ještě, že jsem se neučil norovat na počítači.“⁸⁴) je ale navíc řešením celého problému zatčení báby na koštěti neschopnost vojáků bábu chytit, protože se létat učili pouze přes počítačový simulátor.

Ještě intenzivněji využité motivy lze vyhledat v dílech večerníčkových seriálů, které jim věnují celou zápletku, nepoužívají ho pouze jako prostředníka pro její řešení. Příkladem je díl „Myčka“ (*Pat a Mat nás baví*, 2018), ve kterém se kutilům toto zařízení rozbije a snaží se tak umýt nádobí jiným způsobem, nebo díl „Notebook“ (*Žížaláci*, 2018), kde plastelínoví kamarádi objevují technologii jako prostředek pro hraní počítačových her.

Z hlediska seriality večerníčkových titulů jsou ale nejvíce aktivními motivy takové, které provází postavy všemi díly seriálu nebo série. Ve zkoumaném období existují dva odpovídající tituly – 2. řada *Doktora Animo* (2010) a *Krysáci* (2008, 2009). Doktor Animo léčí nesmyslné nápady zvířat pomocí videonahrávky, kterou jim poskytuje přes notebook, v každém díle stejným způsobem. Tím se vytváří pro

⁸⁴ *Do pohádky*. 25. díl. O bábě na koštěti [epizoda televizní série]. Česká republika, ČT, 2005. ČT:D, 2. 8. 2018.

celou sérii stejné schéma, které má zároveň díky použití notebooku efekt modernizace celé řady. Krysáci přistupují k technologii mobilního telefonu skrz identifikaci postavy Edy, potkana z Prahy (příčemž Praha je postavami brána jako vysoce moderní město), který využívá přístroj krysákům z Vizovic neznámý. Mobil se vyskytuje v každém dílu seriálu, Eda stále hledá signál s nadějí, že se dovolá do Prahy, fotí, opatruje ho, předvádí ho kamarádům a bere ho všude s sebou. Mobilní telefon je pevně spojen s postavou, již tak může divák bezpečně rozpoznat a usoudit, že je postavou, která večerníček opět modernizuje.

4.5. Jaký význam má využití technologie?

Předchozí kapitoly se zabývaly sběrem dat a jejich kvantitativní analýze – kolik, jaké a jak často se motivy ve večerníčku objevily. Následující podkapitola podléhá analýze kvalitativní a zabývá se interpretací jednotlivých motivů. Zkoumané motivy se podařilo kategorizovat podle významu, který má pro postavu a děj, a tak lze opět vydedukovat, jak se moderní technologie ve večerníčku nejčastěji používají.

4.5.1. UKÁZKA MODERNÍHO VYBAVENÍ PROSTŘEDÍ, BEZ ZAUJETÍ HRDINY

Tato kategorie úzce souvisí s kapitolou 4.4.2 *Pasivní motivy*, protože všechny motivy této kategorie jsou zároveň pasivními motivy, které nejsou pro posun vyprávění důležité. Význam motivu pro postavu není žádný a divákovi motiv sděluje, že se jedná o moderní prostředí postavy, kterou ve večerníčku sleduje. Ani divák ale technologii aktivně nevyhledává, a tak mu žádná další sdělení neposkytuje. Kromě zmíněných příkladů v kapitole 4.4.2 se v této kategorii vyskytuje ve večerníčkových seriálech *Kočka Linda*, *poklad rodiny* (počítač jako vybavení pokojíčku sourozenců), *O Kanafáskovi* (mobilní telefon jako nabídka zboží zastavárny) a sériích *Pat a Mat se vrací* (DVD přehrávač jako součást vybavení pokoje kutilů), *Dětský zvěřinec* (počítač jako vybavení pokoje jednoho z rodičů), *Inspektor Fousek na stopě* (součást kanceláře inspektora). První sporný motiv této kategorie se vyskytuje ve večerníčkové sérii *Vynálezce Alva* (2015) – tam je na skládce stará verze počítače, která tudíž ukazuje, že prostředí skládky je

plné zastaralých technologií, a ne moderních. Do této kategorie je zařazen proto, že právě důkazem zastaralosti divák rozpozná, že se Alva a jeho kamarádi běžně pohybují v modernějším prostředí, než je skládka. Druhý sporný motiv obsahují dokumentární večerníčkové seriály Václava Chalupy, *Putování ježka Aladina* (2009) a *Gorilí povídaní* (2015) – tam jsou stolní počítač i mobilní telefon v záběrech pouze v důsledku observace prostředí kameramanem. V této kategorii je ale i přes tuto skutečnost, protože i observační dokumenty odráží skutečný, moderní svět současnosti, a moderní technologie v nich jsou právě sdělením divákovi, v jaké době se děj odehrává.

4.5.2. PROSTŘEDEK (VÝCHOVNÉ) ZÁBAVY PRO HRDINU

Málo početnou kategorií motivů je taková, kde je hrdinové používají čistě pro zábavu (nezahrnuje se sem zábava v podobě komunikace v jakémkoliv podobě, např. chatování, telefonování), často se ale stává, že používání technologie má pro postavy výchovnou funkci. V takových situacích technologie vystupují jako prostředky pro hraní her nebo pro uskutečňování bláznivých nápadů postav, z nichž se postavy poučí, když nevychází podle jejich představ. Takto ukázkově jsou technologie zobrazeny ve večerníčkových seriálech s Patem a Matem (*Pat a Mat se vrací*, *Pat a Mat na venkově*) a *Žížaláci* – kutilové staví „vylepšováky“ s pomocí těchto motivů, modelínové žížaly na notebooku hrají počítačové hry a dron sestrojují, aby mohli létat. Jedno z přání vlka v *Doktorovi Animo* (2010) bylo vlastnit mobilní telefon, který by mu ulehčil vytí. Zde mobil sloužil také pro údajnou zábavu zvířete, kterou mu doktor musel rozmlouvat. Myšky (*To si piš, je to myš!*, 2013) i *Štaflík a Špagetka* (2014) našli zdroj zábavy v digitálním fotoaparátu, když se z legrace fotili. Sporně kategorizovaný se může zdát zmiňovaný Edův mobilní telefon ve večerníčkovém seriálu *Krysáci* - zdá se, že mobil slouží potkanovi primárně ke komunikaci s Prahou. Reálně se však nikdy nikam nedovolá, a tak je pro postavy telefon spíše zábavným elementem, protože k tomu komunikačnímu nedochází.

4.5.3. PROSTŘEDEK VZDĚLÁVÁNÍ HRDINY

Ačkoliv stále chytřejší technologie jsou v procesu vzdělávání už dnes užitečné a do budoucna mají stále větší potenciál, skupina takových motivů ve večerníčcích je velmi malá. Sestává ze 3/61 motivů, a to ještě z problematických příkladů. Jediným zcela odpovídajícím je notebook *Doktora Animo* (2010), který využívá své přenosnosti (doktor se dostane za zvířaty kamkoliv) a skrze videopřehrávač zvířatům ukazuje, proč jejich nápady nemusí být vždy chytré a výhodné. Postava se nahrávkou poučí a uvědomí si, že se má ve svém životě lépe, než kdyby používal vymyšlené vychytávky.

Doktorovi Animo předchází dva večerníčkové seriály, které obsahují stolní počítač za účelem poučky postav, ale ke vzdělání jako takovému dochází jen velmi povrchově. Prvním z nich je již zmiňovaný *Do pohádky* (2005), který nechá jezevčíka a Honzíka o počítači mluvit v negativním slova smyslu – z jejich promluv vyplývá, že nejlepší zkušenosti jsou přímo zažité, a kdo si myslí, že se naučí praktické dovednosti jenom na počítači, mýlí se. Zde se tedy dochází k edukaci diváka, který se poučí, že nové technologie nejsou vždy k učení dostačující. Druhým je *Berta a Ufo* (2007), která skrze počítač v jejím pokojíčku ukazuje Ufíčkově fotky rodiny při oslavě narozenin – na digitálních fotografiích je tak možné zjistit, jak vypadá Berty rodina, že se při takové události peče dort a že je to důvod k radování se všech. Více informací ale počítač neposkytuje. Večerníčku tedy celkově, při množství užitých technologií, chybí významy, které by diváka vzdělaly a ukázaly jim, jak lze užitečně nové technologie využívat.

4.5.4. PROSTŘEDEK PRO KOMUNIKACI MEZI HRDINY

Poměrně velkou skupinu motivů tvoří takové, které postavám slouží k dorozumívání se. Tento výskyt není překvapující, jak je uvedeno v kapitole 4.3.1. *Komunikační technologie digitalizovaných médií*, v krátkém časovém prostoru jednotlivých dílů zavolání si nebo napsání si zprávy ušetří mnoho času jak postavám, tak tvůrcům narace. Konkrétně u mobilních telefonů je možnost komunikace stále jeho podstatou, není tedy divu, že v této kategorii výskyt mobilu převažuje a postavy tak skrze něj buď sdělují informace, nebo přivolávají další

postavy. Tak se děje u večerníčkových sérií *Bob a Bobek na cestách* (2001, 2004), *O Královi* (2002), *Matylda* (2002), *Honzík a Samuel aneb Kudy vede cesta na sever* (2006), *Dětský zvěřinec* (2008), *Inspektor Fousek na stopě* (2009) a večerníčkových seriálech *Kočka Linda, poklad rodiny* (2011), *Králík Fiala* (2011, 2013), *Štaflík a Špagetka* (2014) a *Povídání o mamince a tatínkovi* (2016). Počítač a jeho potenciál komunikace skrz internet je použit pouze v *Oštrozokovi* v roce 2001, od té doby se v tomto významu ve večerníčku neobjevil. Jedním ze zajímavých prostředků komunikace se stal DVD přehrávač v *Králíku Fialovi* (2011). Zde přes zaslané DVD hovoří s králíkovými kamarády bandita, který požaduje výkupné. S takovým významem moderních technologií tedy očividně tvůrci operují v množství případů a také je občas využívají netradičními způsoby.

4.5.5. NÁSTROJ URČENÝ PRO VÝKON POVOLÁNÍ

Často se ve večerníčku stává, že divákovi ukazují buď prostředí různých povolání, nebo život průměrného dítěte bydlícího se svými rodiči, kteří běžně nějaké povolání také vykonávají. Ukazují tím divákovi situace, které mu jsou nebo jednou budou známé, a potom si je podle potřeby mění do nadpřirozeného příběhu, který stojí na realistickém základu, ale je zábavnější a celkově atraktivnější. Tituly obsahující motivy moderních technologií jsou vystavěny podobně. A protože se dnes na pracovištích zkoumané motivy běžně využívají, odráží se i ve večerníčkových seriálech/sériích. V této kategorii je naopak dominantním motivem stolní počítač. Poprvé se prostředí s počítači objevilo v králičí firmě na zpracování mrkve, kterou vymysleli Bob a Bobek (*Bob a Bobek na cestách*, 2001), poté jako součást vybavení hvězdárny a maminciny kanceláře v *Bertě a Ufo II.* (2010). Zvláštním případem pracovního nástroje je počítač jako tvůrce dokumentů – úpisů Luciferovi. Zde je motiv čerta vyhodnocen jako povolání právě kvůli způsobům a předmětům, které využívá. Čert sedí za psacím stolem s počítačem, který je stejný jako stůl v běžné kanceláři, práce čerta se podobá práci úředníka.

Pro tuto kategorii je hojně využíván opět mobilní telefon. Ten používají loupežníci proměnění v úředníky, nebo je to prostředek reklamy pro novou reklamní herečku Karkulku ve večerníčkovém seriálu *Do pohádky* (2003, 2005).

Notebook je překvapivým motivem této kategorie. Jako pracovní nástroj se vyskytuje ve třech titulech a ve všech se vyskytuje totožným způsobem. Tak se v *O Kanafáskovi* (2008, 2011), *Kočka Linda, poklad rodiny* (2011) a *Berta a Ufo II.* (2010) vyskytla postava tatínka, který je zřejmě vytížen prací, a proto musí na svém přenosném notebooku vykonávat práci i doma. V tu chvíli je tatínek ostatním nedostupný a nemají ho rušit.

V jednom případě se jako pracovní nástroj objevil kompaktní digitální fotoaparát, a to jako vybavení vyšetřovatelů pro pátrací akce ve večerníčkové sérii *Inspektor Fousek na stopě* (2009). Od té doby fotoaparát využit nebyl.

V tomto momentě se může zpětně zdát motiv notebooku ve večerníčkové sérii *Doktor Animo* (2010) jako sporný, spadající pod dvě kategorie. Doktor notebook využívá k výkonu svého povolání. Zde bylo nutné určit mezi těmito dvěma funkcemi primární. A protože doktor Animo speciálně notebookem zvířata léčí pomocí jejich vzdělávání, tato zvířata přitom nemají fyzické projevy nemoci a v úvodních scénách lze vidět, že vykonává běžné povolání lékaře s běžným použitím prostředků blízkých reálného léčení (čaje, léky, injekce), byl notebook vyhodnocen jako primárně vzdělávací prostředek.

4.5.6. OSTATNÍ PŘÍPADY

S ohledem na význam technologie obsahuje výjimečný a nezařaditelný prvek jediný ze zkoumaných titulů (a pouze dvě ze tří zkoumaných řad), *Matylida* (2000, 2006). Protože se mobilní telefon v příběhu nevyskytuje v jiném smyslu, je nutné zhodnotit pouze jeho výskyt v závěrečné titulkové sekvenci, kde je černobílou kresbou znázorněna kachna Matylida s mobilem u ucha. Tento výskyt motivu jsem nazvala jako signifikant postavy. V tomto případě totiž kresba s mobilem naznačuje, že kachna Matylida je postava, která moderní technologie na rozdíl od ostatních postav využívá. Na této vlastnosti postavy je vystavěné vyprávění každého příběhu s Matyldou. Zmíněný obrázek tedy divákovi díky zobrazenému mobilu jasně ukáže, jaká kachna je a jaká témata tvoří naraci.

4.6 Mají motivy cílený hodnotící záměr?

Když se opět vrátím k oficiálnímu tvrzení České televize o všeobecných zásadách večerníčku jakožto plnění edukativní funkce v zásadách chytré zábavy, pokládám si otázku, jestli přítomnost zkoumaných prvků má pro diváka vůbec nějaký poučný význam. Přitom ale nepokládám za důležité konkrétním motivům poučení přiřadit, pokud se vyskytuje v jiných motivech, které nejsou předmětem mého výzkumu. Kódovací tabulka (viz příloha č. 2 – *Kódovací tabulka*) obsahuje jako poslední kategorii Hodnotící význam, kde se podle mé individuální divácké zkušenosti snažím interpretovat motivy podle toho, jestli působí jako pozitivní, jako výhodný předmět pro postavu, nebo jestli tvůrci technologii zařadili s úmyslem upozornit na její rizika, případně motivy ani jeden z těchto významů nemají. Výzkum má rozmanité výsledky, opět ale musím poukázat na riziko mé subjektivní interpretace, které věnuju podkapitolu 2.6. *Další rizika pohledu na interpretaci*.

4.6.1 POZITIVNÍ HODNOTÍCÍ ZÁMĚR

Obzvláště v prvních letech zkoumaného období se ve večerníčku vyskytovaly takové motivy, které postavám poskytují pomoc, zjednodušují jim práci a ukazují, jaké nové možnosti postavám otevírají. Většinou se v pozitivním smyslu ukazuje mobilní telefon – ten v několika případech použily postavy k přivolání pomoci, Myška (*O Krtkovi*, 2002) zavolala sanitku, Samuel (*Honzík a Samuel aneb Kudy vede cesta na sever*, 2006) přivolal na pomoc strážníka, vystrašeným rodičům přispěchal díky mobilu na pomoc majitel *Dětského zvěřince* (2008), *Králíka Fialu* (2011) díky mobilní komunikaci zachránila teta Vlasta, nastávající maminka Lucka (*Povídání o mamince a tatínkovi*, 2016) si takto okamžitě sjednala schůzku s lékařem, aby vyřešila spor mezi postavami. V jednom případě měl stejnou funkci počítač, a to v *Oštrozokovi* (2001). Počítač i mobilní telefon zjednodušují práci očividně podobným způsobem – mobil i počítač slouží králíkům v jejich firmě na mrkve (*Bob a Bobek na cestách*, 2001), Matylida pomáhá rakovi dostat se z těla krokodýla skrz mobilní telefon (*Matylida*, 2002), Inspektor Fousek využívá telefon při pátracích akcích (*Inspektor Fousek na stopě*, 2009) a *Doktor Animo* (2010) zvířatům jednoduše vysvětlí problém v jejich nápadech.

Ostatní motivy jsou přítomny v ději proto, aby si postavy vyzkoušely jejich nové možnosti, které jejich přítomnost přináší. Tak Uříček objevuje, co umí Berty počítač (*Berta a Ufo*, 2007), potkan Eda v druhé sérii *Krysáků* (2009) kamarádům vytváří mobilem fotografie a tím vzpomínky na jejich zážitky a *Žížaláci* (2018) objevují nový způsob létání s dronem.

V jednom případě nastala situace, kde se motiv proměnil z negativního na pozitivní, a to ve večerníčkové sérii *Štaflík a Špagetka* (2014), kde psi kamarádi začnou používat digitální fotoaparát – zprvu kvůli neustálému bezohlednému focení sebe sama vznikají mezi psy konflikty, nakonec se ale oba naučí fotoaparátem zachycovat svoje společné zážitky, a tak se motiv stává kladným předmětem.

4.6.2. NEGATIVNÍ HODNOTÍCÍ ZÁMĚR

Motivům s předpokladem ukazujících rizik se ve večerníčku vyskytuje menšina. Přesto je jejich využití stejně rozmanité jako u pozitivních motivů. Poprvé je jako negativní technologie zobrazen mobilní telefon jako předmět otravných a otrávených turistů při prohlídce památky ve večerníčkové sérii *Bob a Bobek na cestách* (2004), ti jsou za jejich neohleduplné chování náležitě potrestáni. Podobně jako u prvního příkladu má další titul negativní motivy ve smyslu, jaká mohou být jejich rizika, pokud se dostanou do rukou záporné postavy. Takže banditi využívají DVD přehrávač k požadování výkupného a zlý a zákeřný vědec chce telefonem všem oznámit, že učiní velký objev tím, že rozpáře *Králíka Fialu* (2011, 2013). Druhá skupina večerníčkových titulů obsahující negativní motivy je taková, která využívá motivy jako rizikové, pokud se s nimi zachází špatně, s cílem, který neslouží ničemu užitečnému. Tak se vytrestali Honzík a strážníci v *Do pohádky* (2005), protože se nové dovednosti učili pouze přes počítač. Vlčkovi musel *Doktor Animo* (2010) vysvětlit, že mobilním telefonem by mohl také nechtěně způsobit planý poplach, za který by pak musel těžce zaplatit. A nakonec se vytrestají i *Žížaláci* (2018), kteří se na chvíli stanou závislí na počítačových hrách v notebooku, až hra oživne a málem je připraví o život.

4.6.3. MOTIVY S NEUTRÁLNÍM ZÁMĚREM

I při množství pozitivních i negativních motivů stále převažují takové, na kterých narace vůbec nestojí a nemají pro postavy ani diváka žádný hodnotící význam. Těch je přesně 42 ze 62 případů výskytu motivu. Lehce v této kategorii převažují ty, které byly v kapitole 4.4. *Jak jsou motivy využity pro rozvoj narace?* označeny jako pasivní, samozřejmě ale i takové, které jsou pro naraci nějakým způsobem důležité, nemusí vždy mít hodnotící smysl. Pokud postavy technologii prostě používají (a to v jakémkoliv významu z kategorie 4.5. *Jaký význam má využití technologie?*), protože už jsou moderní technologie běžnou součástí života, nemusí mít motivy hodnotící význam žádný. Večerníček tak mnoho motivů využil, protože jsou pro diváka už známé, ale stále atraktivní, a proto mít hodnotící význam není jeho podmínkou a jeho nepřítomnost nečiní konkrétní seriály/série méněcennými. Hodnotící význam mohou mít jiné předměty, vlastnosti nebo činy, které už nejsou součástí výzkumu.

Závěr

Téma práce vzniklo s předpokladem, že tvůrci večerníčku se snaží tento formát přizpůsobovat očekávání dnešního diváka cílové skupiny 4-9 let, který většinou pravidelně využívá moderní technologie. Proto měla práce za cíl kvantitativně zpracovat a zjistit, jaké množství a druhy moderních technologií se v současném večerníčku vyskytují. Po získání konkrétních dat měla interpretovat tyto motivy v různých kategoriích.

Překážkou pro výzkum byla nedostupnost některých titulů, které tak nepodlehly analýze. Výzkum zahrnul do pojmu „moderní technologie“ jak komunikační, tak nekomunikační technologie běžně užívané ve 21. století. Původní představa o moderních technologiích ve večerníčku obsahovala mobilní telefon, stolní počítač, notebook a tablet. První tři technologie se v jednotlivých večerníčkových seriálech/sériích vyskytovaly často, takže očekávání bylo naplněno. Tablet se překvapivě ve večerníčku neobjevil vůbec, příčinou může být nedostatečný odstup od jeho rozšíření do běžných domácností. Výzkum objevil čtyři nové technologie, které večerníček reflektoval – jsou to digitální fotoaparát, DVD přehrávač, myčka a dron.

Časová křivka výskytu motivů ale neodpovídá domněnce o stále stoupající snaze o modernizaci v průběhu posledních let. Jejich přítomnost v jednotlivých titulech byla nejvyšší v letech 2008-2011, od té doby je výrazně kolísavá. Je tedy možné, že se v posledních letech zájem publika a trendy večerníčku přesunuly od využívání moderních technologií k jiným obsahům tvorby. Otázkou tedy je, kam se večerníček posunuje, ta už ale není předmětem výzkumu.

Zkoumané motivy byly pro vyprávění často pasivní, postavy je nevyužívaly k žádné akci, nebylo na ně nijak konkrétně upozorněno, a tak neposouvaly naraci dál. Tento fakt odpovídá možnosti, že použití technologie do večerníčkového seriálu/série je moderní a atraktivní a jeho pouhá přítomnost je dostačující k zaujetí diváka. Pokud prvky aktivizovaly další jednání, dělo se tak rozmanitými způsoby.

Dokonce existují dva večerníčkové tituly, které technologii využívají jako hlavní prostředek pro rozvoj narace.

Motivy se často objevují jako ukázka moderního vybavení prostředí postav, což souvisí s jejich pasivitou, pokud jsou aktivní, nejčastěji se vyskytují jako komunikátor mezi postavami. Součástí výzkumu bylo také zjišťování, jestli některé z motivů mají výchovné nebo vzdělávací prvky. Takovým způsobem sloužily minimálně. Neznamená to ale, že prvky edukace nejsou přítomny v dalších motivech nebo ve vyprávění, a titul tak postrádá poučení. Edukace ve večerníčku je další nezodpovězenou otázkou, která vyžaduje důkladnější pedagogickou studii, a proto v tomto výzkumu ani nebyla více rozpracována.

Absence větší míry edukativní funkce přisouzené motivům moderních technologií souvisí s analýzou hodnotícího záměru. Ten zjistil, že ve většině případů není cílem motivů, aby k nim divák zaujal nějaké hodnotící stanovisko. Pokud ano, objevují se častěji motivy, na které je pohlíženo v pozitivním smyslu, ve 4 případech bylo naopak poukázáno na jejich rizika.

Současný večerníček postrádá více odborné pozornosti. Vzhledem k tomu, že divák ve věku 4-9 let se v současnosti se zmiňovanými technologiemi setkává často, je jejich využití jako motiv ve večerníčkových titulech jistě krokem logickým a smysluplným - například mobilní telefon nebo notebook dnes představuje možnost konzumovat mediální obsahy, a tak minimálně doplňuje (o což se i samotná ČT snaží⁸⁵), ale také může i nahrazovat sledování televizního toku. Divák může v titulu objevit známý prostředek jeho zábavy, a večerníčkový seriál/série se tak pro něj stává více atraktivním. Vzhledem k tomu, že televizní kanál ČT:D už dnes nabízí dětskému divákovi širokou škálu pořadů, které může sledovat, není možné se stále odkazovat na populárnější večerníčky z 60. let, které měly velkou pozornost, protože se na televizních obrazovkách vyskytovaly jako

⁸⁵ In: Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2017, str.56.

jediný zástupce. Jestli dnešní večerníček dosáhne úrovně Krtečka nebo Macha a Šebestové,⁸⁶ bude možné reflektovat až s časovým odstupem. Zatím lze jenom usoudit, že minimálně třetina večerníčkových titulů se snaží, aby večerníček nezestárl a současného diváka zaujal stejně, jako zaujal předchozí generace.

⁸⁶ In: *Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2012*, str.99.

Seznam literatury a pramenů

Literatura

BORDWELL, David a Kristin THOMPSON. *Umění filmu: úvod do studia formy a stylu*. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6.

CRAWFORD, Charles W. *Velký průvodce DVD*. 3. Grada Publishing, 2007. ISBN 9788024717210.

Česká televize opět zavádí sponzoring Večerníčku. *RadioTV* [online]. Praha: RadiaCZ. Dostupné z: http://www.radiotv.cz/p_tv/t_obchod/ceska-televize-opet-zavadi-sponzoring-vecernicku/

DENNIS, Everette E. a Edward C. PEASE. *Children and the media*. New Brunswick: Transaction Publishers, c1996. ISBN 15-600-0872-5.

Drony se ještě nedávno zdály být okrajovou záležitostí, dnes mnozí věští, že zcela změní ekonomiku i celou společnost. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2019. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66115740-drony-se-jeste-nedavno-zdaly-byt-okrajovou-zalezitosti-dnes-mnozi-vesti-ze-zcela-zmeni-ekonomiku-i-celou-spolecnost>

HAVLÍČEK, Jirí, NEDĚLA, Jirí, ed. *Animace ilustrace*. Olomouc: Pastiche Filmz, 2010. PAF. ISBN 978-80-904515-3-7.

Historie fotoaparátů. *Digimanie* [online]. Příbram: oXy Online, 2019, 29.1.2007. Dostupné z: <https://www.digimanie.cz/historie-fotoaparatu/1773>

HRONOVÁ, Aneta. *ČESKÝ VEČERNÍČEK, Analýza komunikační strategie nejoblíbenějšího televizního pořadu*. Brno, 2009. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

HUNKAŘOVÁ, Tereza. *Večerníček jako dramaturgické specifikum v televizní tvorbě pro děti a mládež*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

Informační technologie v domácnostech a mezi jednotlivci. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci?fbclid=IwAR1eOoywhAxIPKET4F6TD6R5oZRvU0gr4o7KMGifCTN3J2I9x0rP1OpHpg

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize 1: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4212-9

KŠAJTOVÁ, Marie a Irena POVEJŠILOVÁ. *Velký příběh Večerníčku: historie nejslavnějšího televizního pořadu u nás*. Praha: Albatros, 2005. Albatros Plus. ISBN 80-00-01664-8.

MEIXNEROVÁ, Marie. Žánr v televizním médiu. 25FPS [online]. Nový Jičín, 2019, 2010(40.). ISSN 1802-5714. Dostupné z: 25fps.cz/2010/zanr-v-televiznim-mediu/

MITTELL, Jason. *Genre and television: from cop shows to cartoons in American culture*. New York: Routledge, 2004. ISBN 0415969034.

MORAN, Albert a Justin MALBON. *Understanding the global TV format*. Portland, OR: Intellect Books, 2006. ISBN 1841501328.

PĚTOVÁ, DIS., Lenka. *Instantní fotografie jako způsob uměleckého projevu*. Brno, 2016. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita.

Prodej myček roste, většina domácností ale používá dřez. *Ženy.tiscali.cz* [online]. Praha: TISCALI MEDIA, 2017. Dostupné z: <https://zeny.tiscali.cz/prodej-mycek-roste-vetsina-domacnosti-ale-pouziva-drez-113442>

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

Rozvoj informační společnosti v České republice a zemích EU [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2019-03-20]. ISBN 978-80-250-2866-7. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/94876554/06202618.pdf/b7166a40-93fa-41a4-bb4c-ee06722d51e8?version=1.2>

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998. ISBN 80-85101-60-2.

ŠAŠEK, Michal. Odložená resuscitace dětské seriálové tvorby. *Illuminace*. 2016, roč. 28, č. 4, str. 47. ISSN 0862-397X.

Tablet (počítač). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Tablet_\(po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Tablet_(po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D))

We tried it! The genius device that prints smartphone photos. CNN underscored [online]. New York: Cable News Network, 2017. Dostupné z: <https://us.cnn.com/2017/12/21/cnn-underscored/printed-instagram-photo-printer-shop/index.html>

Prameny

BALEJ, Jan. *Jak to chodí u hrochů* [videozáznam na 3 DVD]. Edice České televize, 2000,2005,2010. Česká televize.

BRÁDLOVÁ, Stanislava. *Večerníčkovi je 50 a září nejen na obrazovce, ale i na obloze. [rozhlasový rozhovor]* Praha: Český rozhlas, 2015. Dostupné na: <https://sever.rozhlas.cz/vecernickovi-je-50-a-zari-nejen-na-obrazovce-ale-i-na-obloze-6844834?player=on#player>

Dlouhodobé plány programového, ekonomického a technického rozvoje ČT na roky 2012 - 2017 [online]. In: . Praha: Česká televize, 2012. Dostupné z: <http://img2.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/dlouhodobé-plany-programoveho-ekonomickeho-a-technickeho-rozvoje-ct.pdf>

Do pohádky. 25. díl. O bábě na koštěti [epizoda televizní série]. Česká republika, ČT, 2005. ČT:D, 2. 8. 2018.

FALTÝNEK, Vilém. Začalo to Stříbrným zrcátkem... In: *Knihovnička Radia Praha* [rozhlasový pořad]. Radio Praha, 28.8.2005.

Fenomén Večerníček. [televizní dokument]. Česká republika, ČT, 2005. ČT2, 20. 11. 2005.

Hodnocení plnění veřejné služby 2015 [online]. In: TÝMOVÁ, Mgr. Renata. Praha: Česká televize, 2016, s. 101-105. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/733.pdf?v=1>

KUBANT, Pavel. Bubáci a Hastrmani [videozáznam na DVD]. Bubáci a Hastrmani 2, 2001. Česká televize, 2008.

LESNIAK, Milan. *Pučálkovic Amina* [videozáznam na DVD]. Večerníčky pro kluky i holčičky. Česká televize, 2013.

LILLQVIST, Katarina a Jan BALEJ. *Mire Bala Kale Hin* [videozáznam na YouTube], 2002. YouTube.cz, 2011.

Pohádky Pat a Mat online. *Stream.cz* [online]. Praha: Seznam.cz a.s, 2019. Dostupné z: <https://www.stream.cz/pohadky/pat-mat>

Pořady. ČT:D [online]. Praha: Česká televize, 2019. Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/porady>

Ročenka České televize 04. In: Praha: Česká televize, 2004. ISBN 80-85005-56-5.

Ročenka České televize 2003. Praha: Česká televize, 1993-2003. ISBN 80-850-0551-4.

Večerníček. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2009. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/282.pdf?v=4& ga=2.39494691.1641891758.1551337767-1492466701.1547591925>

Večerníček. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2019. Dostupné z: [https://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr\[nadtitul\]=Ve%C4%8Dern%C3%AD%C4%8Dek&filtr\[období\]=archiv](https://www.ceskatelevize.cz/tv-program/hledani/?filtr[nadtitul]=Ve%C4%8Dern%C3%AD%C4%8Dek&filtr[období]=archiv)

Výroční zpráva o činnosti České televize pro rok 2008. In: Praha: Česká televize, 2009.

Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2006. In: Praha: Česká televize, 2006.

Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2012. In: Praha: Česká televize, 2013.

Výroční zpráva o činnosti České televize v roce 2014. In: Praha: Česká televize, 2014.

Seznam zkoumaných večerníčkových titulů

Berta a Ufo, 13 dílů, 2007.
Berta a Ufo II., 13 dílů, 2010.
Bob a Bobek na cestách, 52 dílů, 2001, 2003, 2004, 2005.
Bílá paní na hlídání, 7 dílů, 2013.
Bráškové, 7 dílů, 2003.
Bubáci a hastrmani, 16 dílů, 2001, 2002.
Cesta tří králů, 8 dílů, 2001.
Čarodějné pohádky, 6 dílů, 2007.
Čaroděj z nafukovacího stromu, 7 dílů, 2008.
Čtyři uši na mezi, 13 dílů, 2006.
Dětský zvěřinec, 13 dílů, 2008.
Doktor Animo, 19 dílů, 2008, 2010. Do pohádky, 26 dílů, 2003, 2005.
Gogo a Figi, 13 dílů, 2008, 2009.
Gorilí povídání, 13 dílů, 2015.
Hajadla, 13 dílů, 2005.
Honzík a Samuel aneb Kudy vede cesta na sever, 13 dílů, 2005, 2006.
Chaloupka na vršku, 20 dílů, 2008, 2013.
Inspektor Fousek na stopě, 13 dílů, 2009.
Jak to chodí u hrochů, 26 dílů, 2000, 2005.
Kajetán a modrá liška, 7 dílů, 2005.
Karlík, zlatá rybka, 13 dílů, 2010.
Kluci ze zámku, 7 dílů, 2000.
Kočka Linda, poklad rodiny, 13 dílů, 2011.
Králík Fiala, 13 dílů, 2011, 2013.
Krysáci, 26 dílů, 2008, 2009.
Madla a Ťap, 13 dílů, 2007.
Malý král, 13 dílů, 2008, 2009.
Matylda, 33 dílů, 2000, 2002, 2006.
Médřové, 13 dílů, 2004.
Médřové, 16 dílů, 2001.
Míre Bala Kale Hin, 6 dílů, 2002.
Nejmenší slon na světě, 20 dílů, 2012, 2015, 2018.
O Kanafáskovi, 26 dílů, 2003, 2008, 2011.
O Krtkovi, 3 díly, 2000, 2002.
O skřítku Racochejlovi, 6 dílů, 2012.
Oštrozok, 14 dílů, 2001, 2003, 2004.
Pat a Mat na venkově, 13 dílů, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015.
Pat a Mat nás baví, 14 dílů, 2018.
Pat a Mat se vrací, 28 dílů, 2002, 2003, 2004.
Pohádky pro štěňátka, 13 dílů, 2011.
Povídání o mamince a tatínkovi, 7 dílů, 2016.
Princezna z kloboukových hor, 13 dílů, 2008, 2010.
Pučálkovic Amina, 11 dílů, 2001, 2002, 2003, 2004.
Putování ježka Aladina, 13 dílů, 2009.
Sedmives, 7 dílů, 2012.
Strašidla na Kulíkově, 13 dílů, 2010.
Tarbíci, 20 dílů, 2011, 2015, 2018.
Toronto Tom, kocour z Ameriky, 6 dílů, 2000.
Tři prasátka, 13 dílů, 2009, 2011.
Vánoční koledy, 7 dílů, 2000, 2001.
Vosa Marcelka, 13 dílů, 2012.
Vydrýsek, 13 dílů, 2003.
Vynálezce Alva, 13 dílů, 2012, 2015.
Zahrádka pod hvězdami, 7 dílů, 2017.
Žízaláci, 33 dílů, 2009, 2010, 2012, 2015, 2018.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Matylida.....	31
Obrázek 2 - O Krtkovi.....	35
Obrázek 3 - Oštrozok	35

Seznam příloh

1. Kódovací kniha
2. Kódovací tabulka

Příloha č. 1 - Kódovací kniha

A - název	variabilní	
B - rok výroby	2000 - 2018	
C - výskyt motivu	1 = ano 2 = ne	
D - druh motivu (povoleno více možností)	1 = mobilní telefon 2 = stolní počítač 3 = notebook 4 = kompaktní fotoaparáty 5 = ostatní moderní technologie v domácnosti	konkrétní specifikace
E - vývoj narace pomocí motivu	1 = ano 2 = ne	
F - význam motivu	1 = ukázka moderního vybavení prostředí, bez zaujetí hrdiny 2 = prostředek (výchovné) zábavy pro postavy 3 = prostředek vzdělávání postav/postavami 4 = prostředek pro komunikaci mezi postavami 5 = nástroj určený pro výkon povolání 6 = ostatní	konkrétní specifikace
G - hodnotící význam	1 = pozitivní 2 = negativní 3 = neutrální, motiv slouží pouze jako atraktivní prvek	

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha č. 2 - Kódovací tabulka

Jak to chodí u hrochů (1-9)	2000	2	-	-	-	-
Kluci ze zámku (1-7)	2000	2	-	-	-	-
Matylida (1-16)	2000	1	1	2	6 (singifikant postavy v titulkové sekvenci)	3
O Krtkovi (47-48)	2000	2	-	-	-	-
Toronto Tom, kocour z Ameriky (8-13)	2000	2	-	-	-	-
Vánoční koledy (1-2)	2000	2	-	-	-	-
		1	1	2		4
Bob a Bobek na cestách (1-9)	2001	1	2	2		5
Bubáci a hastrmani (10-13)	2001	2	-	-		-
Cesta tří králů (1-8)	2001	2	-	-		-
Médově (1-16)	2001	2	-	-		-
Oštrozok (1-7)	2001	1	2	1		4
						1
Pučálkovic Amina (1,5,6)	2001	2	-	-		-
Vánoční koledy (3-7)	2001	2	-	-		-
O Krtkovi (49)	2002	1	1	1		4
Matylida (14-26)	2002	1	1	1		4
Mire Bala Kale Hin (1-6)	2002	2	-	-		-
Pat a Mat se vrací (1)	2002	1	5 (dvd přehrávač)	2		1
Pučálkovic Amina (2,3,4)	2002	2	-	-		-
Bubáci a hastrmani (14-26)	2002,2003	2	-	-		-
Bob a Bobek na cestách (10-35)	2003	1	2	1		4
Bráškové (1-7)	2003	2	-	-		-
			1	2		5
Do pohádky (1-13)	2003	1	2	2		5
O Kanafáskovi (1-7)	2003	2	-	-		-
				1		2
			2	1		2
Pat a Mat se vrací (2-23)	2003	1	5 (dvd přehrávač)	2		1
Pučálkovic Amina (7-10)	2003	2	-	-		-
Vydrýsek (1-13)	2003	2	-	-		-
Oštrozok (8-14)	2003,2004	2	-	-		-
			1	1		4
Bob a Bobek na cestách (36-45)	2004	1	2	2		1
Médově (1-13)	2004	2	-	-		-
Pat a Mat se vrací (24-28)	2004	1	5 (dvd přehrávač)	2		1
Pučálkovic Amina (11)	2004	2	-	-		-
Kajetán a modrá liška (1-7)	2005	1	1	2		1
						3
Bob a Bobek na cestách (46-52)	2005	2	-	-		-
			1	2		5
Do pohádky (14-26)	2005	1	2	2,1	1,3 (přítomnost ve více dílech, verbálně řečené)	2,3
Hajadla (1-13)	2005	2	-	-		-
Jak to chodí u hrochů (14-26)	2005	2	-	-		-
Honzik a Samuel aneb Kudy vede cesta na sever	2005,2006	1	1	1		4
Čtyři uši na mezi (1-13)	2006	2	-	-		-
Matylida (27-33)	2006	1	1	2	6 (signifikant postavy v titulkové sekvenci)	3
Berta a Ufo (1-13)	2007	1	2	1		3
Čarodějné pohádky (8-13)	2007	2	-	-		-
Madla a Ďap (1-13)	2007	2	-	-		-
Čaroděj z nafukovacího stromu (1-7)	2008	1	2	2		1
			1	1		4
Dětský zvěřinec (1-13)	2008	1	2	2		1
Doktor Animo (1-6)	2008	2	-	-		-
Gogo a Figi (1-7)	2008	2	-	-		-
Chaloupka na vršku (14-20)	2008	2	-	-		-
						-
Chaloupka na vršku (1-7)	2008	2	-	-		-
Krysáci (1-13)	2008	1	1	1		2
Malý král (1-7)	2008	2	-	-		-

O Kanafáskovi (8-13)	2008	1		1	2		1	3
Princezna z kloboukových hor (1-7)	2008	2		-	-		-	-
Gogo a Figi (8-13)	2009	2		-	-		-	-
				1	1		4	1
				2	2		1	3
Inspektor Fousek na stopě (1-13)	2009	1		4	1		5	3
Krysáci (14-26)	2009	1		1	1		2	1
Malý král (8-13)	2009	2		-	-		-	-
Pat a Mat na venkově (1-2)	2009	2		-	-		-	-
Putování ježka Aladina (1-13)	2009	1		2	2		1	3
Tři prasátka (1-7)	2009	2		-	-		-	-
Žížaláci (1-7)	2009	2		-	-		-	-
				1	1		1	3
				2	1		5	3
				3	2		5	3
Berta a Ufo II (1-13)	2010	1	5(myčka)	2			1	3
				1	1			2
Doktor Animo (7-19)	2010	1		3	1	2	3	1
Karlík, zlatá rybka (1-13)	2010	2		-	-		-	-
Princezna z kloboukových hor (8-13)	2010	2		-	-		-	-
Štrašidla na Kulíkově (1-13)	2010	2		-	-		-	-
Žížaláci (8-13)	2010	2		-	-		-	-
Pat a Mat na venkově (6,8,13)	2011	1	5 (myčka)	1			2	3
				1	1		4	3
				2	2		1	3
Kočka Linda, poklad rodiny (1-13)	2011	1		3	2		5	3
				1	1		4	1
				2	2		1	3
Králík Fiala (1-7)	2011	1	5 (dvd přehrávač)	1			4	2
O Kanafáskovi (14-26)	2011	1		3	1		5	3
Pohádky pro štěňátka (1-13)	2011	2		-	-		-	-
Tarbíci (1-7)	2011	2		-	-		-	-
Tři prasátka (8-13)	2011	2		-	-		-	-
Pat a Mat na venkově (3,4,7)	2012	1	5 (myčka)	2			1	3
Nejmenší slon na světě (1-7)	2012	2		-	-		-	-
O skřítku Racochejlovi (8-13)	2012	2		-	-		-	-
Sedmives (1-7)	2012	2		-	-		-	-
Vosa Marcelka (1-13)	2012	2		-	-		-	-
Vynálezce Alva (1-9)	2012	2		-	-		-	-
Žížaláci (14-20)	2012	2		-	-		-	-
Bílá paní na hlídání (1-7)	2013	2		-	-		-	-
Chaloupka na vršku (8-13)	2013	2		-	-		-	-
				1	1		4	2
				2	2		1	3
Králík Fiala (8-13)	2013	1		4	2		1	3
Pat a Mat na venkově (12)	2013	2		-	-		-	-
				3	1		1	3
To si piš, je to myš! (1-7)	2013	1		4	1		2	3
				1	1		4	3
Štaflík a Špagetka (1-13)	2014	1		4	1		2	1 (zprvu2)
Pat a Mat na venkově (5, 11)	2014	2		-	-		-	-
Nejmenší slon na světě (7-13)	2015	2		-	-		-	-
Vynálezce Alva (8-13)	2015	1		2	2		1	3
Gorilí povídání (1-13)	2015	1		1	2		1	3
Tarbíci (7-13)	2015	2		-	-		-	-
Žížaláci (21-26)	2015	2		-	-		-	-
Pat a Mat na venkově (9,10)	2015	2		-	-		-	-
Povídání o mamince a tatínkovi (1-7)	2016	1		1	1		4	1
Zahrádka pod hvězdami	2017	2		-	-		-	-
Nejmenší slon na světě (14-20)	2018	2		-	-		-	-
				5 (myčka)	1		1	2
Pat a Mat nás baví (1-14)	2018	1	5(dron)	1			1	3
Tarbíci (14-20)	2018	2		-	-		-	-
				3	1		2	2
Žížaláci (27-33)	2018	1	5 (dron)	1			2	1

Zdroj: vlastní zpracování

NÁZEV:

Motiv technologií v současném Večerníčku (kvantitativní a kvalitativní analýza)

AUTOR:

Michaela Obstová

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Jakub Korda, Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní metody při snaze analyzovat četnost a užití motivu moderních technologií v pořadu Večerníček. Předmětem analýzy jsou současné večerníčkové tituly z let 2000-2018. Reflektuje samotnou četnost výskytu technologických motivů ve večerníčku a technologické motivy rozřazuje a interpretuje podle jejich významové funkce pro vývoj a konstrukci narativu. Zkoumá také přítomnost hodnocení motivu jako diváka poučujícího prvku. Pro všechny kategorie jsou uvedeny konkrétní situace z reprezentujícího titulu. Tento výzkum může nabídnout kategorizační model vázaný na vybraný a z pohledu dnešní diskuse o dětském divákovi velmi důležitý motiv moderních komunikačních technologií.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Večerníček, dětský pořad, Česká televize, moderní technologie, mobilní telefon, stolní počítač, notebook, digitální fotoaparát, myčka, dron, DVD přehrávač

TITLE:

Motifs of technology in the actual tv series Večerníček (quantitative and qualitative research)

AUTHOR:

Michaela Obstová

DEPARTMENT:

Department of Theatre and Film Studies

SUPERVISOR:

Mgr. Jakub Korda, Ph.D.

ABSTRACT:

This thesis combines quantitative and qualitative methods and tries to analyse the quantity and application of the motifs of modern technologies on the tv series Večerníček. The subject of the analysis are the actual tv series from 2000 to 2018. It reflects the quantity of motifs itself, categorizes and interprets the motifs according to their meaning for process and construction of the narrative. It also contents the reflection of motifs as the educative element for the viewer. For every category there are examples of situations from representational title of Večerníček. The research can offer the model of categories, which is concerned about motifs of modern technologies, important to recent discussions about child viewer.

KEYWORDS:

Večerníček, children program, Česká televize, modern technologies, cell phone, computer, laptop, digital camera, dishwasher, DVD player

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
OBSTOVÁ Michaela	Kiesevertova 942, Trutnov	F16031

TÉMA ČESKY:

Motiv technologií v současném Večerníčku (kvantitativní a kvalitativní analýza)

TÉMA ANGLICKY:

Motifs of technology in the actual tv series Večerníček (quantitative and qualitative research)

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Jakub Korda, Ph.D. - KDU

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

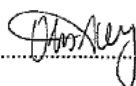
Ve své práci se hodlám kombinovat kvalitativní a kvantitativní metody při snaze analyzovat četnost a užití motivu technologií v dětských pořadech vysílaných na České televizi, jmenovitě ve vymezeném souboru vysílání pořadu Večerníček. Předmětem analýzy budou současné večerníčkové pořady spadající do období posledních zhruba deseti let (období může být zpřesněno na základě první fáze předvýzkumu). Po přesnějším vymezení bude následovat kvantitativní analýza, v níž budu reflektovat samotnou četnost výskytu technologických motivů ve Večerníčku (tato obsahová analýza se bude řídit pravidly sociálně vědního výzkumu, viz Disman1, Sedláková2). Tato fáze výzkumu může nabídnout doposud nepředvídatelné otázky, které by se dále mohly stát předmětem kvalitativní části výzkumu. Předpokladem v této chvíli je, že technologické motivy dále rozfádím a budu dále interpretovat podle jejich významové funkce pro vývoj a konstrukci narativu (řešit budu otázky výskytu v rámci epizod a napříč všemi díly série, jejich motivické funkce a konkrétní uvažované "edukativní" významy). V této kvalitativní části tedy budu vycházet ze sémiotické a narativní analýzy (Bordwell-Thompsonová3, Butler4, Berger5) orientované na motivy moderních technologií, jako jsou například televize či počítač, které se objevují v jednotlivých pořadech Večerníčku. Mým hypotetickým předpokladem je potvrzení četného výskytu prvků moderních technologií právě v tomto období výroby Večerníčku, protože se v dnešních domácnostech počítače nebo mobilní telefony již běžně vyskytují. Zároveň ale předpokládám i různorodost významů, které se autoři snaží o technologiích dětem skrze Večerníček sdělit například výhoda v oblasti poskytnutí mnoha informací, ale i výklad o potenciálním nebezpečí při nadužívání technologií a ovlivňování se médií, proto na základě předchozí kvantitativní analýzy konkrétní motivy kategorizují podle vlastní interpretace pro daný pořad, a zjistím, jaké významy večerníčkové pořady technologickým motivům dávají. Tento výzkum tedy může přispět k diskusi o "polysémické" povaze televize, konkretizovat představy o edukativních funkcích dětské televize a jejich konkrétních podobách a nabídnou kategorizační model vázaný na vybraný a z pohledu dnešní diskuse o dětském divákovi velmi důležitý motiv moderních komunikačních technologií.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

1. DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
2. SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
3. BORDWELL, David a Kristin THOMPSON. Umění filmu: úvod do studia formy a stylu. V Praze: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6.
4. BUTLER, Jeremy G. Television: critical methods and applications. 3. ed. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 2007. Lea's communication series.
5. BERGER, Arthur Asa. Media Analysis Techniques. SAGE Publications, 2017. ISBN 978-15-063-6619-7.

Další literatura:

- HAVLÍČEK, Jiří, NEDĚLA, Jiří, ed. Animace ilustrace. Olomouc: Pastiche Filmz, 2010. PAF. ISBN 978-80904515-3-7.
DENNIS, Everette E. Children and the Media. New York: Routledge, 1996. ISBN 978-15-600087-2-9

Podpis studenta:

Datum: 26.4.2018

Podpis vedoucího práce:

Datum: 26.4.2018